

CREDINCIOASĂ PÂNĂ LA MOARTE

de E. Hott

Prefață

Povestirea pe care o prezentăm tineretului creștin se bazează pe fapte istorice. Wykliffe, Sastre, Arundel, au avut un rol însemnat în istoria timpului lor. În ceea ce-i privește pe lolarzi, acești martori umili ai adevărului lui Dumnezeu într-un secol de întuneric și de intoleranță religioasă, nu s-a insistat îndeajuns asupra curajului lor, credinței lor și statorniciei lor în mijlocul persecuțiilor celor mai crunte.

Exemplul Margaretei, care nu avea la îndemână pentru citit decât o singură evanghelie, în timp ce noi avem în mâini Cuvântul lui Dumnezeu în întregime, să fie o binecuvântare pentru mulți tineri și tinere în aceste timpuri în care nepăsarea și indiferența sunt atât de răspândite.

„Fii credincios până la moarte și-ți voi da cununa vieții“ (Apocalipsa 2.10).

1. În vechiul castel

Într-o dimineață de primăvară, în anul 1395, soarele strălucea pe turnurile crenelate ale castelului Lovell, situat în una din părțile cele mai rustice ale ploioasei Anglii.

Cu toate că ziua abia începea - era abia ora șapte - o activitate veselă însuflețea deja spațioasele săli ale vechiului castel, pentru că doamna Lovell supraveghea ea însăși slujitoarele, care preparau masa.

Castelana era de înălțime mijlocie, dar talia ei mică o făcea să pară grasă; figura ei rotundă și plăcută era parcă iluminată de reflexele fierbinți ale unui foc mare, care ardea în imensul cămin. Doamna era îmbrăcată într-o rochie neagră, tivită cu o bandă de blană și purta una din pieptănăturile acelea străine, conice, făcută din voal negru scrobit și cu stele aurite pe ea.

Ajutoarele ei, fete între 15 și 25 de ani, erau ocupate în toate colțurile bucătăriei, în timp ce la o masă puțin separată, doamna Caterina, femeie de vârstă mijlocie care îndeplinea funcția de bucătăreasă șefă, amesteca felurite ingrediente.

În mijlocul acestui grup plin de viață, doamna Lovell se ducea și venea, agitând conținutul unei oale, ridicând capacul unei cratițe, certând ici, corectând colo și nelăsând nici un minut fără supravegherea ei atentă.

„Nan, trebuie să tai țiparii în bucăți mai mici. Sileta, ia seama la supă, va da afară din cratiță! Alis, leneșă ce ești!... “ - și se auzi zgomotul unei palme zdravene, „ai uitat ceapa în ciorbă! Margareta! Magda! Unde este domnișoara Margareta? Ioana, du-te repede să vezi dacă domnișoara Margareta este în camera ei.“

Ioana, o fetiță de 16 ani, a lăsat pătrunjelul pe care era gata să-l taie mărunț și a ieșit afară din cameră. Ea a reapărut îndată gâfâind și, făcând o reverență stăpânei sale, a anunțat-o că „domnișoara Margareta era în camera ei și că avea să vină fără întârziere“.

Domnișoara Margareta a apărut într-adevăr foarte curând și ea va fi eroina istorisirii noastre.

Margareta era singurul copil al domnului Godefroy Lovell, cavaler, și al doamnei Agnes Lovell. În momentul în care se începe istoria noastră ea avea 17 ani; înaltă, zveltă și delicată. Trăsăturile ei erau regulate; ochii ei albaștri exprimau frumusețe și cinste, iar părul ei care, despletit, îi cădea până la picioare, era de culoare aurie deschisă, așa de rară în zilele noastre și așa de apreciată în Evul Mediu. Margareta era îmbrăcată cu o rochie neagră, garnisită cu blană de jder și fixată prin balene care susțineau bogata stofă. Pe deasupra acestei rochii, tânăra purta un fel de jachetă ajustată strâmt și în locul pieptănăturii înalte în clopot, care schimba înfățișarea mamei, avea un fileu din țesătură de aur, împodobit cu perle.

Margareta era, pentru vârsta ei, o domnișoară împlinită. Ea știa să cânte din harpă, să cânte din gură, să execute cu îndemânare broderii minunate și să prepare mese savuroase; știa de asemenea să recunoască un cavaler dintr-o singură privire, după scutul acestui nobil personaj, și n-ar fi șovăit un moment să spună cui aparțin cei trei lei care se târâsc pe nisip, sau arcul de argint de pe blazoane. Toate acestea nu reprezentau cunoștințele obișnuite ale unei femei nobile din acel timp, însă eroina noastră știa mai multe. Margareta știa să citească și, în plus, - așa cum își șopteau slujitoarele una alteia, cu totul încântate de știința tinerei lor stăpâne - Margareta știa să scrie. Doamna Lovell nu se putea lăuda nici cu una, nici cu alta, dar domnul Godefroy, care era un om cult și care avea o bibliotecă, hotărâse ca fiica sa să primească o instrucție îngrijită. Biblioteca domnului Godefroy era foarte bogată pentru acel timp: ea conținea 42 de volume, dintre care cinci erau manuscrise împodobite cu mare artă. Avea „Căutarea Sfântului Graal“, „Călătoriile domnului Ioan de Mandeville“, „Cronica“ de Matei Paris, „Cetatea lui Dumnezeu“ de Sfântul Augustin și un breviar. Doamna Lovell nu avea nici un breviar, și pe bună dreptate, fiindcă n-ar fi știut să se servească de el; Margareta însă, cu permisiunea tatălui ei, își folosea talentul ca să copieze textul și înfrumusețările manuscrisului prețios, cu scopul de a avea la ea un breviar (carte cu rugăciuni), pentru ea personal. Ea era ocupată să reproducă cu precizie pe pergament fin o miniatură reprezentând pe Iuda Iscarioteanul, cu încălțăminte din Evul Mediu, și pe sfântul Petru, trăgând în Malchus cu o archebuză (veche armă asemănătoare cu pușca), tocmai când mama ei a chemat-o.

Margareta a intrat fără zgomot în bucătărie și, făcând mamei sale o reverență, i-a zis cu o voce dulce:

- M-ați chemat, doamnă, mama mea?

- Da, fiica mea, vezi cum face Alis supa, fiindcă ea nu pricepe mai nimic; ocupă-te apoi de „gruwall“, în timp ce eu rad migdalele acestea pentru marțipan (un produs zaharos).

Margareta și-a împlinit însărcinarea și s-a adresat unei servitoare neștiutoare pe un ton mai dulce decât doamna Lovell. Era tocmai ocupată să pregătească țiparii în gruwall (un fel de mâncare de țipari), când un tânăr zvelt, îmbrăcat ca un paj, a intrat în bucătărie.

- Ei, Richard Pynson, a strigat doamna Lovell, sunteți un curier rapid, nu vă așteptam înainte de a se face seară.

- Am terminat mult mai devreme decât gândeam, doamnă, răspunse tânărul.

- Ați aflat ceva vești?

- Nici una, nobilă doamnă! afară doar dacă socotiți ca bun anunțul unei predici care va fi ținută duminica viitoare la biserica din Bostock, de către un predicator din Oxford, domnul Sastre.

Margareta își întrerupsese lucrul ca să asculte cu atenție pe Richard.

- Vreți să mergeți, domnișoară Margareta?

Margareta aruncă mamei sale o privire timidă.

- Nu mi-aș dori altceva, a spus ea, decât să mă lăsați din toată inima să mă duc.

- Da, fiica mea, du-te! a răspuns doamna Lovell cu bunățate. E ceva rar să auzi o predică la Bostock. Părintele Legott nu este deloc dornic să predice, mi se pare.

- Voi merge cu dumneata, Richard, a spus Margareta, cu toată plăcerea, fiindcă aş dori mult să ascult pe venerabilul părinte. Niciodată n-am văzut un predicator din Oxford... Apoi ea s-a întors la pregătirea prăjiturilor.

Doamna Lovell s-a dus să ia ciorba de pe foc și Pynson, apropiindu-se de Margareta, i-a spus în șoaptă:

- Se zice că acest domn Sastre predică lucruri ciudate, ca acelea pe care John Wykliffe¹ le vestea odinioară, dar pentru că biserica nu-i cere socoteală, mi se pare că ne putem duce să-l ascultăm.

Înroșindu-se, Margareta a răspuns tot în șoaptă:

- Aceasta nu ne va face rău?

- Nu cred, a răspuns Richard și, aruncându-și tolba pe umăr, a părăsit sala.

Înainte de-a însoți Margareta și Richard la predica domnului Sastre, trebuie să prezentăm pe tânărul Pynson. El era pajul sirelui Godefroy Lovell și fiul sirelui Leon Pynsonlee. Era obiceiul în Evul Mediu de a trimite tineri gentilomi să facă ucenicie de cavaleri la un nobil, unde serveau în calitate de paj sau scutier. Richard Pynson nu ocupa deloc o situație inferioară la castelul Lovell și era din toate punctele de vedere egal cu Margareta, prin naștere și prin educație.

Duminica în care domnul Sastre trebuia să predice era o frumoasă zi de primăvară, vestitoare de vreme bună. Margareta, îmbrăcată în negru, cu o pelerină deasupra jachetei, a fost ajutată de tatăl ei să se urce în șa, iar Richard Pynson era deja așezat în fața ei pe un mare cal de paradă sur.

Și au călărit încet până la biserică, la o depărtare de aproape 3 kilometri, în timp ce un mic paj, care trebuia să aibă grijă de caii lor în timpul slujbei, alerga după ei.

Slujba a fost oficiată de preotul parohiei; predicatorul din Oxford, așezat la catedră, a citit Evanghelia din acea zi, însă n-a luat altfel parte la ceremonie.

În acele timpuri îndepărtate predicile se puteau împărți în două categorii. Sau preotul citea un text din Sfânta Scriptură în latinește, adăugându-i câteva comentarii scurte, sau ținea un discurs lung și sterp despre câteva puncte de dogmă, adesea absurde. Se discuta mult timp de exemplu pentru a se ști dacă cuvântul „înger“ este tot una cu „spirit“ - sau care dintre cei șapte îngeri principali era căpetenia celorlalți; se încerca să se socotească timpul pe care a trebuit să-l facă îngerul Gabriel pentru a zbura din cer pe pământ ca s-o anunțe pe Maria; se pierdeau în discuții pentru a ști în ce timp al zilei îngerul apăruse Fecioarei, cum era îmbrăcat etc.

Discursul rostit de domnul Sastre nu a fost nici o dizertație stearpă, nici o expunere de dogme fără viață. El a citit întâi un text în latinește ca de obicei, apoi a vorbit astfel:

- Acum, frații mei și surorile mele, vom reciti în limba poporului acest pasaj al Cuvântului lui Dumnezeu:

„Vrednic este Mielul care a fost înjunghiat să primească putere, bogăție, înțelepciune, tărie, cinste, slavă și binecuvântare.“

Ceea ce a urmat n-a fost un discurs scolastic, cu observații banale asupra textului ales. „Mielul care a fost înjunghiat“ a fost subiectul care a umplut predica lui Sastre. El a împărțit vorbirea sa în mai multe puncte: Cine este Mielul? Cum și pentru ce a fost înjunghiat? Pentru ce este vrednic? Cine sunt cei din textul sfânt, care proclamă astfel slava Lui?

Predicatorul, referindu-se la jertfele din Legea lui Moise, a explicat întâi ascultătorilor săi pentru ce Cristos este numit „Miel“; apoi a arătat cu putere că a murit, El, Cel drept, pentru cei nedrepți, ca să-i aducă la Dumnezeu; în fine, el a expus toată perfecțiunea lucrării Sale, care este desăvârșită și definitiv înfăptuită. A vorbit despre dragostea lui Dumnezeu pentru păcătoși, de această dragoste așa de mare care L-a făcut să-Și dea pe propriul Său Fiu, pe Preaiubitul Său, pentru a Se încărca de păcatele lor și a le da neprihănirea Sa în schimb. Și la urmă, el a descris ascultătorilor această

---

¹ John Wykliffe, preot din Sutterwork, precursorul Reformei, a fost primul care a tradus în englezește Noul Testament.

glorioasă și sfântă cetate, unde păcatul, durerea și moartea nu vor intra, ale cărei temelii sunt din pietre scumpe și ale cărei porți sunt dintr-un singur mărgăritar; aceasta este locuința preaferițiilor care, spălându-și hainele în sângele Mielului, nu vor înceta nici ziua, nici noaptea să-I cânte laude.

Sastre a atras astfel atenția ascultătorilor săi asupra îngerilor care dau slavă Mielului: „În toată această Carte, a spus el, nu văd ca astfel de laude să fie adresate altcuiva decât lui Dumnezeu. Sfinții îngeri adoră Mielul; însă nimeni nu adoră pe îngeri. Numai Sfântul Ioan s-a prosternat de două ori la picioarele îngerului care l-a făcut să vadă aceste lucruri, dar trimisul ceresc nu s-a bucurat de acest act. Dimpotrivă, Sfântul Ioan este chiar dojenit de el (Apocalipsa 19:10).“

„Vedeți deci, dragi prieteni, ce mare este greșeala acelora care adoră sfinții îngeri și cât de mârșniți ar fi îngerii dacă ar ști acest lucru. Nu știu dacă ei cunosc aceste lucruri, căci această sfântă Carte nu ne-o spune; însă vedeți, scumpi frați, că dacă ei ar ști, ar fi nemulțumiți. Și dacă nu știu nimic, pentru ce să ne adresăm lor? Mai mult, mi se pare că pentru același motiv, Sfântă Fecioară Maria, care acum este în cer cu Fiul său, Domnul Isus Hristos, nu poate să fie deloc mulțumită dacă vede cum oamenii o adoră pe pământ. Și am putea să spunem tot așa despre toți sfinții.“

Ajuns la capătul predicii sale, Sastre s-a aplecat peste marginea catedrei și cu voce joasă și convingătoare a mai adăugat: „Se află aici, iubiiții mei prieteni, vreunul care iubește pe acest scump Domn Isus, acest Miel care a fost înjunghiat? Care dintre voi va renunța la această lume mizerabilă pentru dragostea Lui? Care este gata să urmeze Mielul oriunde merge El, chiar dacă ne va conduce pe un drum de încercări, sau prin închisoare, sau pe calea dureroasă a sărăciei, sau pe ușa joasă și întunecată a morții? Care este gata? Nu este nici o persoană?

Cristos nu are aici nici un suflet? Când sfinții îngeri vor număra aleșii, va trebui să treacă sub tăcere Bostockul? Bostock să fie el mai puțin favorizat decât Sodoma și Gomora, de unde cel puțin câteva suflete au fost salvate? Nu este nici unul în acest oraș? Nu, frații mei, nu va fi astfel. Am încredere că veți veni în mare număr, cu grămada, da, o mulțime, pentru a înconjura pe Hristos, pentru a atinge marginea veșmântului Său, adică a marei Sale îndurări. Lui Hristos Îi place să veniți la El pentru a-I cere harul Său. Niciodată El n-a respins un păcătos care a venit la El. Nu le-a reproșat decât că n-au venit la El și că le-a lipsit credința. Niciodată nu S-a plâns că a fost îmbulzit de mulțime. Prietenii mei, eu sunt un om bătrân și după toate probabilitățile nu voi mai veni aici niciodată; însă cum voi căuta, în mulțimea preaferițiilor, în cer, fețele care sunt îndreptate în acest moment spre mine! Dumnezeu să mă ajute să le văd pe toate! Rog pe Dumnezeu ca fiecare din voi să poată fi îmbrăcat cu această haină strălucitoare și curată și ca fiecare din voi să strige într-o zi în cetatea lui Dumnezeu: „Vrednic este Mielul!“

Această predică a produs asupra Margaretei Lovell o impresie adâncă. Niciodată până atunci ea nu auzise vorbindu-se despre Mielul care a fost înjunghiat. Întoarcerea acasă a fost tăcută. Când tinerii s-au apropiat de castel, Margareta a rupt tăcerea:

- Domnule Pynson, am auzit astăzi lucruri ciudate!

- Într-adevăr, domnișoară. Mă întreb însă, dacă domnul Sastre are dreptate.

- Cât de mult mi-ar place să am această carte pe care învățătorul Wykliffe a tradus-o în limba poporului și care este Cuvântul lui Dumnezeu, a continuat Margareta. Aș ști atunci dacă domnul Sastre a spus drept. Ah, dacă aș cunoaște pe cineva să aibă această carte prețioasă!

- Domnul Carew de Marston mi-a spus de câțiva timp, a răspuns Richard, ezitând puțin, că el are Evanghelia Sfântului Ioan, apostolul. Un cleric foarte harnic a copiat-o cândva, după traducerea lui Wykliffe.

- Oh, domnule Pynson! a strigat Margareta, rugați pe Domnul Carew să-mi împrumute această carte. Spuneți-i că îi voi da cele mai frumoase bijuterii ale mele drept garanție, numai să mi-o dea. Trebuie s-o văd!

- Încetișor, încetișor, domnișoară, a răspuns Richard surâzând. Toate lucrurile trebuie făcute cu prudență. Nu uitați că învățătorul Wykliffe și chiar domnul Sastre au fost considerați de mulți caeretici. Doar n-ați vrea să fiți pusă la surghiun de sfânta noastră biserică?!

- Aș suporta orice, a răspuns Margareta cu înflăcărare, numai să fiu sigură că voi purta într-o zi acele veșminte albe și că voi cânta în cetatea lui Dumnezeu: „Vrednic este Mielul!“

- Nobilă domnișoară, voi face tot ce-mi stă în putință să vă procur această carte, dar poate va trece timp până ce voi vedea pe domnul Carew.

Doamna Lovell i-a primit pe tineri la intrarea castelului.

- Richard Pynson, a spus ea, domnul Godefroy dorește chiar acum să vă vorbească.

Și cum tânărul se grăbea să meargă pentru a întâlni pe castelan, ea a adăugat, adresându-se Margaretei:

- Tatăl tău are un comision urgent pentru Marston. Ei bine, fiica mea, cum ți-a plăcut predica?

- Foarte mult, mamă. Niciodată încă n-am auzit o asemenea predică.

Margareta a alergat în camera ei și o clipă după aceea a apărut în sala cea mare, în momentul când intra și Richard. Ea avea în mână un colier de mare preț.

- Domnul Godefroy mă trimite cu un mesaj la domnul Marston, a spus tânărul și a adăugat: Aveți vreun comision pentru Marston, domnișoară?

- Domnule Pynson, luați această bijuterie, duceți-o domnului Carew și lăsați-i-o în schimb, dacă vrea să-mi împrumute cartea. Și dacă valoarea acestui colier nu este suficientă, îi voi trimite încă unul, numai să văd cartea.

Richard a pus colierul în siguranță, în dublura vestei sale.

- Dacă nu voi aduce ceea ce doriți, a spus el, nu va fi din cauză că n-am făcut tot ce-mi stă în putință pentru a o obține, însă nu sperați prea mult! Dacă nu voi reuși?!

- Dumnezeu să ne ajute să vă împrumute această carte! a fost răspunsul Margaretei.

2. Un ospăț în Evul Mediu

Margareta s-a reîntors în bucătărie pentru a ajuta la pregătirea mesei de seară sub ordinele mamei sale; apoi, după terminarea mesei și primirea ca în fiecare seară a binecuvântării părinților, ea s-a retras în camera ei. Dar nu s-a dezbrăcat. Când soarele dispăruse de pe cer, dincolo de vârfurile arborilor, tânăra fată era încă la fereastră, așteptând întoarcerea lui Richard Pynson, iar când luna și stelele au apărut una câte una pe bolta cerească, ea încă veghea. În sfârșit, a auzit tropăit de cal și, coborând fără zgomot în marele hol care ducea spre camera ei printr-o scară secretă, a întâlnit pe Richard.

- Cum, domnișoară, dumneavoastră aici?! a zis el mirat. Așteptați cartea și... iat-o! Și tânărul i-a înmănat o carte subțire.

- Mulțumesc, domnule Pynson, de o mie de ori mulțumesc! a strigat Margareta în culmea bucuriei. Cât timp voi putea să țin această carte?

- Domnul Carew nu vrea să primească garanția dumneavoastră, a reluat Richard, și a dat înapoi Margaretei colierul prețios. El a spus: cuvântul unui Lovell îi este suficient. Vă împrumută această carte pe durată de o lună. Mai mult, a spus că dacă v-o trimite, n-o face pentru că n-ar prețui-o mult, ci speră că o veți prețui, o veți studia și o veți iubi. Aceasta este dorința și rugăciunea lui.

- Amin! răspunse Margareta, strângând volumul la piept. Apoi a reintrat încet în camera ei.

Acolo, după ce a încuiat ușa, s-a așezat într-un fotoliu de lemn sculptat și a examinat cu multă curiozitate comoara primită.

Această carte avea o legătură de piele maro închis, fără ornamente. Era garnisită cu două fermoare argintate; foile erau din pergament fin și pe prima pagină se vedea o miniatură, prost schițată și destul de grosolan pictată, reprezentând pe Mântuitorul și Samariteanca. Nici o punctuație nu întrerupea textul, numai ici și colo câte un punct pe rând; nici o inițială frumos împodobită și înflorită, ci numai o literă cu cerneală roșie. Cu toate acestea, scrierea manuscrisului era clară și vizibilă, mai ales pentru ochii obișnuiți cu litere gotice.

Mai întâi Margareta s-a întrebat dacă făcea rău citind acea carte, dar curiozitatea a împins-o și în plus ea avea o dorință arzătoare să știe mai mult despre aceste „lucruri ciudate“ despre care vorbise domnul Sastre. A deschis volumul la întâmplare și ochii s-au oprit la aceste cuvinte: „Să nu vi se tulbure inima“ (Ioan 14.1-4). Margareta n-auzise niciodată cuvinte asemănătoare. „Să nu vi se tulbure inima!“ O învățaseră că sentimentul cel mai potrivit cu privire la Dumnezeu era teama. „În casa Tatălui Meu sunt multe locașuri.“ Margareta a împreunat mâinile, a sprijinit capul pe sfânta carte și plină de teamă și de râvnă, s-a rugat cu glas tare: „Mielule care ai fost înjunghiat, ai pregătit o locuință pentru Margareta Lovell?“

Apoi și-a continuat lectura și cu cât citea, cu atât simțea că i se mărește nedumerirea. Biserica nu învăța aceleași lucruri ca această carte; și una, și alta nu puteau să aibă dreptate. Care dintre ele atunci să se înșele? Cum putea să se înșele biserica? Nu pretinde ea că este posesoarea adevărului lui Dumnezeu? De altă parte, cum să fi greșit sfântul Ioan, care redă chiar cuvintele lui Hristos?

În timpul acestei nopți, gândurile Margaretei au oscilat de mai multe ori, neștiind unde să se oprească și ce să aleagă: perfecțiunea bisericii sau ce spune Dumnezeu? Ea a hotărât să citească tot volumul pentru a-și forma o convingere și când a dat peste aceste cuvinte: „Eu sunt calea, adevărul și viața; nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine“ (Ioan 14.6), s-a oprit. Aceste cuvinte erau ale lui Cristos? Până acum învățase că supunerea către biserică, posturile, pocăința, pomenile, erau singurele mijloace de a ajunge plăcut înaintea lui Dumnezeu – toate spunând numai despre unele fapte, dar niciodată despre Cristos. Era acesta drumul adevărat?

Ea a continuat lectura, în timp ce lacrimile îi șiroiau pe obraji; inima îi bătea, sufletul parcă îi era orbit de atâtea descoperiri și puțin câte puțin, lumea, viața, moartea, prezentul chiar, păreau că nu mai există și nu mai era altceva decât Hristos care umplea totul. A citit fără să-și mai dea seama că timpul trece iute, fără a băga de seamă că zorile se iviseră parcă să-i spună că tot castelul se deștepta. Margareta a tresărit, speriată. A închis repede cartea într-o ascunzătoare a cărei cheie o avea numai ea și care conținea bijuteriile și obiectele ei cele mai prețioase, apoi s-a așezat la toaleta ei, în așa fel încât doamna Lovell, intrând câteva minute mai târziu în camera fiicei sale, nu a găsit nimic neobișnuit. Margareta era în picioare în fața oglinzii și își făcea un mare coc.

- Ei, Magda, încă nu ești gata? Ai dormit prea mult, fiica mea! Știi că este ora cinci și iată este mai mult de o oră de când tatăl tău și cu mine suntem în picioare.

- Este așa de târziu, într-adevăr? a întrebat Margareta mirată. Vă rog să mă iertați, mamă - și căuta ce scuze ar putea să găsească pentru a-și explica întârzierea, până când își dădu seama că doamna Lovell era preocupată de cu totul alte lucruri.

- Mari vești, fiica mea, a spus ea, așezându-se în fotoliul sculptat, vești mari, într-adevăr!

- Unde, cum și ce fel, mama mea?

- Unde?! Chiar aici, la castelul Lovell. Aseară Richard Pynson a venit așa de târziu de la Marston, încât n-a putut să vadă pe tatăl tău decât azi dimineață.

- L-am auzit intrând.

- Nu dormeai?

- Nu, eu am fost mult timp trează.

- Biet copil! Nu este de mirare atunci că te-ai trezit târziu. Însă ascultă veștile mele: domnul Ralph Marston și ruda sa, lordul Marnell, vor prânzi cu noi astăzi.

- Astăzi?

- Da, astăzi chiar. Ce persoane ciudate trebuie să fie la Londra! Domnul Ralph ne roagă să amânăm prânzul cu o oră, pentru că lordul Marnell nu stă la masă mai devreme. Mă gândesc la ce oră cinează? Nu înainte decât atunci când orice bun creștin este în patul său, desigur.

- Lordul Marnell locuiește la Londra? a întrebat Margareta tare mirată, căci o tânără din zilele noastre ar fi mai puțin stingherită să stea la masă cu un mandarin chinez, decât era Margareta Lovell, auzind că un mare domn din Capitală va veni să se așeze la masa părintelui ei.

- Da, fără îndoială, locuiește la Londra și este din Curtea regelui. Este un om puternic. Coboară imediat ce ești gata, fiica mea, și gândește-te să pregătești bucate gustoase pentru acești nobili. Doamna Lovell s-a dus spre bucătărie atât de repede cât trupul ei plin îi permitea și Margareta n-a întârziat s-o urmeze. În timp ce mama ei dădea ordine în marea sală, făcea să se întindă pe pământ un strat de trestii proaspăt tăiate și să ridice mese pe schele de scânduri, în spațioasa bucătărie tânăra fată a luat conducerea pregătirilor mesei și, înconjurată de ajutoarele ei, pregătea felurile de mâncare cele mai apreciate din acel timp.

Puține cărți sunt așa de curioase ca o culegere de rețete de bucătărie de acum 500 de ani. Strămoșii noștri făceau un consum mare din animale felurite, ca iepuri de câmp, iepuri de casă, pui, claponi. Mâncau puțin pește, în afara postului Paștelui, în special țipari. Cartofii² le erau necunoscuți, firește, și orezul era așa de rar încât figura în rândul „mirodeniilor”. În schimb se mâncau tot felul de vegetale, printre care și foi de trandafir. Sarea era, în general, desconsiderată. Se cunoștea zahărul, însă era foarte scump și se înlocuia cu mierea. Piperul, cuișoarele, erau întrebuițate în cantități de necrezut. Dar condimentul indispensabil din acea vreme și care ocupa în bucătăria din Evul Mediu rolul pe care sarea îl are într-al nostru era șofranul. La masa domnului Lovell, cu prilejul vizitei lordului Marnell, felul principal de bucate era mâncarea de iepure de câmp și cu această ocazie iepurii de casă și puii au fost serviți întregi, nu tăiați în bucăți mici, căci ospățul era oferit unui domn foarte însemnat și lorzii aveau dreptul de a mânca animale întregi, în timp ce oamenii de rând trebuiau să se mulțumească și cu bucăți mici.

Când Margareta a terminat pregătirea prânzului, s-a dus în grădină ca să culegă flori de rozmarin, pe care le-a pus în buchete mari, în toate colțurile holului. Totul fiind gata, a alergat din nou în camera ei și și-a prins în clipsuri pe umăr, un lung voal de mătase roșie ca cireasă.

La ora douăsprezece și jumătate oaspeții așteptați au sosit călare și Richard Pynson i-a introdus în sală.

Margareta se aștepta să găsească ceva asemănare între lordul Marnell și vărul său, domnul Ralph Marston, pe care-l cunoștea deja și care era un om amabil și vesel, cam de 40 de ani, totdeauna gata să râdă și să glumească. Însă s-a înșelat mult.

Marele domn din Londra, care era așezat într-un imens fotoliu de stejar, era de o statură înaltă și de o grăsime excesivă. Poate că avea 10 sau 20 de ani mai mult decât vărul său Marston și avea ceva în figura lui care a făcut-o pe Margareta să întoarcă ochii când l-a văzut. Avea o figură ciudată; ochii și fruntea îi erau frumoase, însă partea inferioară a figurii îi era brutală, senzuală, aproape respingătoare. Margareta, care așteptase vizita aceasta cu o foarte mare curiozitate, a simțit deodată că se naște în inima ei o aversiune pentru acest om; îi era groază chiar să ia loc lângă el sau să-l privească.

Domnul Godefroy și-a prezentat lordului Marnell soția și fiica și domnul Ralph le-a salutat cu căldură, apoi s-au așezat la masă, căci Richard Pynson adusese mâncarea de iepure și doamna Caterina îl urma cu ciorba. Domnul Godefroy și doamna Lovell, invitații lor, părintele Andrei, capelanul castelului, Margareta și Pynson, erau așezați în jurul unei mese de onoare pusă pe un

---

² Cartoful a fost adus din America în Europa în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

pedestal. Slujitoarele ocupau a doua masă și valeții a treia, jos, la capătul sălii. Domnul Ralph, ca de obicei, amuza toată societatea cu veselia și spiritul său. Numai lordul Marnell nu și-a descrețit o secundă fruntea; era ocupat numai să-și satisfacă pofta de mâncare și mai târziu doamna Lovell și capelanul spuneau că „el a mâncat singur atât cât șapte oameni într-o săptămână!“ După ce prânzul s-a terminat și mesele s-au ridicat, mesenii s-au apropiat de marele cămin; sirele Ralph a cântat câteva cântece, a povestit anecdote amuzante, a glumit cu tineretul, în timp ce lordul Marnell era angajat într-o discuție mai serioasă cu domnul Godefroy. Deodată domnul Ralph, întorcându-se spre gazda sa, l-a întrebat ce știa despre predica aceea care fusese rostită în ajun la biserica din Bostock.

- Am auzit vorbindu-se, dar n-am asistat. S-au dus unii dintr-ai mei. N-ai fost tu, Magda?

- Da, tată, am fost cu domnul Pynson.

- Ah, a zis domnul Ralph, îmi pare rău acum că n-am fost, căci nobilul meu văr mi-a spus că domnul Sastre este foarte stimat de mulți - adevărat că nu din cei mai buni.

- Înțelege-mă bine, vere, i-a răspuns lordul Marnell. Doar lolarzii gândesc bine despre acest om, însă știți că sfânta noastră biserică nu vede bine pe astfel de oameni. Acel nenorocit de preot, John Wykliffe, care era șeful lor, a vătămat credința în câțiva ani, mai mult decât alți eretici.

- Nu-i iubiți deloc, mi se pare, a reluat domnul Ralph.

- Să-i iubesc! a izbucnit lordul Marnell și a lăsat să-i cadă pumnul așa de violent pe brațul fotoliului, încât Margareta a tresărit. Să-i iubesc! Vă jur, Ralph, dacă vreunul din casa mea sau din familia mea, chiar sora mea, stareța de Kemington, ar vrea să se alăture acestor oameni, aș târî-o în fața Consiliului suprem și aș face-o să fie biciuită.

Margareta tremura. Domnul Ralph s-a rezemat de spatele fotoliului său și a început să râdă.

- Foarte bine, vere! Dar spune-mi care sunt învățăturile acestor oameni periculoși, pe care-i destinați la o astfel de pedeapsă?

- Tot felul de învățături rele, a replicat lordul Marnell cu furie. Se spune că nu recunosc sfânta împărtașanie ca fiind trupul lui Hristos; ei pretind că nu este decât o bucată de pâine binecuvântată de preot și care trebuie mâncată drept amintire a morții Domnului nostru. La fel, lasă pe laici să bea sângele lui Hristos. Mai spun că sfinții și îngerii nu trebuie să fie adorați, ci doar să fie respectați. Dau Sfintele Scripturi să fie citite de popor și noi știm bine că ele nu sunt decât pentru preoți. Și nu văd ca acești mizerabili să rețină un singur lucru din cele învățate de sfânta noastră biserică. De altfel, mare lucru nu știu, căci a vorbi despre ei mă înfurie la culme.

- Înălțimea voastră știe, a întrebat sirele Godefroy, dacă această partidă este numeroasă la Londra și în ce împrejurări se află ea în acest moment? Și ce se gândește la Curte?

- Crește într-atât, încât Consiliul regelui s-a decis să pregătească vreo câteva ordine scrise împotriva lor și aceste hotărâri să fie prezentate Parlamentului. De acum încolo, după cum excelentul meu prieten, sfântul stareț Bilson, îmi povestea, orice persoană convinsă de lolardism va fi închisă pentru un timp mai mult sau mai puțin lung, după grația regelui. Nu au deloc trecere la Curte în acest moment, însă, din nefericire, cei care-i apără sunt foarte sus-puși. Mi s-a spus că în palatul ducelui de Landcaster au găsit sprijin și fiecare știa că regina - Dumnezeu s-o ierte! - le este foarte atașată. Ea citește Sfintele Scripturi în limba națională. Domnul Sastre, cel care a predicat ieri la Bostock, este unul din principalii lor predicatori și el a urmat învățăturile domnului Wykliffe. Dacă vreodată ar mai pune piciorul la Londra, s-ar căi. El merge să-și predice învățăturile de la un capăt la altul al regatului și să abată de la credința adevărată sufletele slabe sau neîntărite.

O remarcă a domnului Ralph a dat alt curs conversației, spre regretul Margaretei care asculta cu mult interes. Cuvintele lordului Marnell o informaseră mai mult despre lolarzi decât știa până atunci.

„Astfel, regina citește Biblia în englezește, gândea ea; pentru ce n-aș face și eu la fel?”

A rămas mult timp pierdută în gândurile ei, dar a observat deodată că mama ei părăsise sala, iar tatăl ei și sirele Ralph erau angajați într-o discuție politică. Margareta, pe care discuția n-o mai interesa, s-a retras discret pentru a merge la bucătărie, unde doamna Lovell se văita în privința orelor târzii ale oaspetelui său; dar dacă ar fi bănuțit un moment întorsătura pe care o lua discuția în absența ei, nu și-ar fi părăsit locul din colțul marelui cămin.

3. Sfârșitul unui vis frumos

Cu toate că Margareta nu dormise cu o noapte înainte, acum abia după mult timp a putut-o prinde somnul. Agitația neobișnuită a ultimelor ore și mai ales o preocupare gravă o țineau trează. Cartea ei! Cum s-o copieze? În momente libere și de preferință în timpul nopții, fără îndoială. Și ce material să întrebuințeze? Imposibil să ceară pergament fin domnului Godefroy; s-ar fi informat îndată de întrebuințarea pe care vrea să i-o dea, pentru că breviarul său era aproape terminat și pergamentul era un articol prețios. Avea încă puțină hârtie pe care tatăl său i-o dăduse pentru schițele sale și ea s-a hotărât s-o întrebuințeze pentru copiat.

Reflectând și combinând, tânăra fată a adormit și a visat că tatăl său citea cartea lordului Marnell, care a devenit deodată Richard Pynson. S-a trezit brusc și a sărit jos din pat, văzând că se făcuse ziuă. S-a îmbrăcat în grabă și a coborât în bucătărie, dar n-a găsit decât pe Ioana, una dintre slujnice, care se întindea, frecându-și ochii.

- Ei, domnișoară, sunteți gata devreme! Stăpâna noastră nu s-a sculat încă. Aseară a spus Siletei că nu va apare înainte de ora șase.

Margareta a văzut mirată că era abia ora șase și, urcând în camera ei, s-a hotărât să profite de acest moment pentru a-și începe lucrarea. Ea a lucrat cu ardoare și într-o oră copiase o pagină întreagă. Era așa de absorbită, că n-auzise ușa că se deschide și a tresărit de frică, văzând deodată pe mama sa lângă ea.

- Deja la lucru, fiica mea? Îți vei toci degetele până la os, copilul meu! Aceasta este cartea ta de slujbă? Eu credeam că este scrisă pe pergament, dar aceasta este hârtie. Ce faci acolo, deci?

Margareta s-a înroșit și s-a făcut palidă.

- Ce ai, fata mea? a răspuns doamna Lovell, foarte mirată.

- Îți cer iertare, mamă, a spus Margareta, înroșindu-se ca niciodată; însă nu te-am auzit și vocea dumneatale m-a speriat.

- Biet copil, ți-am făcut într-adevăr frică? a zis doamna Lovell cu bunătate. Dar ce este asta? Un alt breviar? Ai nevoie de două?

Sărmana Margareta! Doborâtă la gândul că mama sa ar merge să prevină pe domnul Godefroy, al cărui ochi exersat ar fi recunoscut repede despre ce este vorba, a răspuns printr-o minciună:

- Da, mamă, a răspuns ea, este un breviar.

În tot timpul zilei Margareta a fost ca pe spini, însă mama ei n-a luat în seamă întâmplarea și ea a crezut că a uitat-o.

Zilele treceau și Margareta lucra cu îndârjire la copia ei. A terminat-o cu o zi înainte de a se împlini luna și a redat prețiosul manuscris lui Richard Pynson, rugându-l să-l înapoieze, fără întârziere, domnului Carew, cu toate mulțumirile ei.

În seara aceleiași zile, doamna Lovell era așezată în colțul vastului cămin din hol; aproape de ea, Caterina râdea migdale, puțin mai departe Margareta își torcea caerul, în timp ce domnul Godefroy și Richard Pynson, așezați pe o bancă în fața focului, vorbeau cu doamnele. De cealaltă parte a căminului, părintele Andrei dormita ca de obicei.

- Fiica mea, ai terminat breviarul tău? a întrebat deodată domnul Godefroy. Dacă ai terminat, aș fi curios să-l văd.

Inima Margaretei a încetat să mai bată, căci înșelătoria sa avea să fie descoperită. Ea s-a ridicat și a răspuns:

- Mă duc să ți-l caut, tată.

- Magda este un scriitor destoinic, a remarcat atunci doamna Lovell, spre înspăimântarea de nedescris a Margaretei, căci știi că a scris două brevii.

- Două! a strigat domnul Godefroy, râzând. Unul pentru duminică și zile de sărbătoare și altul pentru săptămână? Adu-mi-le, și pe unul, și pe celălalt.

Margareta a revenit îndată cu amândouă cărțile.

Tatăl său le-a luat și a deschis întâi breviarul, laudând scrisul și miniaturile. Laudele i-ar fi produs o veselie vie, dacă n-ar fi știut ceea ce va urma. Margareta dorea fierbinte ca ceva să intervină pentru a întârzia acest moment; dacă cel puțin mama sa putea să întoarcă mersul discuției, sau o slujitoare să aducă vești neașteptate — n-are importanță ce...

Însă, după cum se întâmplă în asemenea cazuri, nimic extraordinar nu s-a produs și domnul Godefroy a închis breviarul și a deschis al doilea volum cu o liniște profundă. Margareta, torcând cu o mână distrată, arunca priviri pe furii tatălui său și a văzut îndată că fața tatălui ei se întunecă. El a întors mai multe pagini, a revenit la început, a privit sfârșitul; apoi, închizând cartea și ridicând capul, a strigat cu voce aspră:

- Părinte Andrei!

Capelanul continua să sforăie.

- Părinte Andrei! a repetat domnul Godefroy.

Bunul părinte nu se mișca; castelanul s-a ridicat de pe scaun și a scuturat atât de puternic pe preot, încât acesta era gata să cadă pe lespezi.

- Treziți-vă, trândavule! a zis domnul, iritat. Poate un păstor să doarmă în timp ce lupul este deja în staul și oile sunt în pericol?!

- Ei, ce-i?! Ce este? a întrebat călugărul pe jumătate trezit. Este timpul cinei?

- Privește, deci, Andrei, a strigat cu furie castelanul, ce-a făcut acest mizerabil copil. Ce pedeapsă să-i dăm pentru o asemenea greșală? Și el a întins cartea capelanului, care a luat-o, zicând:

- Bunătatea voastră să mă ierte, visam că Magda îmi preparase o oală întregă de colărezi.

- Magda a preparat un meniu gustos, într-adevăr! a fost răspunsul iritat.

- Nu vă înțeleg, domnule, a spus părintele.

- Nu sunteți decât un măgar, părinte. Nu vedeți deci că aceasta este traducerea Evangheliei de John Wykliffe? Nu vă amintiți de ceea ce s-a zis despre acești oameni?

- Și, ce mă privește? Magda a fost prea bine crescută pentru ca această carte să-i facă rău. Lăsați-o în pace și redați-i cartea.

Margareta a fost cuprinsă de mirare. Adevărul este că bunul părinte o iubea foarte mult; el o văzuse crescând sub ochii lui și ea încuraja cu nevinovăție pofta de mâncare a acestui om, preparându-i dulciuri. În plus, capelanul era de-o neștiință extremă. Nu putea să citească ușor și trebuia să buchisească cuvintele de două, trei ori la rând înainte de a le înțelege sensul. Printr-un obicei bătrânesc de 40 de ani, ajunsese să citească cartea sa de slujbă, însă ar fi putut să facă slujbele din memorie și, dacă i s-ar fi așezat în față un alt volum decât cel pe care era obișnuit să citească, ar fi fost pus într-o mare încurcătură. Astfel, afecțiunea lui pentru Margareta, slăbiciunea lui pentru dulciuri și neștiința lui, toate împreună l-au grăbit să ia lucrurile cu indulgență.

Domnul Godefroy a luat cartea din mâinile preotului și, aruncând-o fiicei sale, a zis:

- Iată cartea care îți aparține! Du-te cu ea! Cred că părintele Andrei va avea grijă de sufletul tău. De altfel, vei merge în curând aproape de unul care va fi stăpânul tău și care nu te va lăsa să citești cărți de-ale lolarzilor.

Margareta a lăsat să-i cadă furca, care s-a rostogolit pe pământ. O teamă nesuferită, nedefinită, se agățase de ea.

- Tată, ce vrei să zici? murmură ea tremurând.

- Ce vreau să zic? Nimic alta decât aceasta: te-am promis ca soție lordului Marnell, seniorul Camerei regelui, cavaler de Jarretiere. Vei fi o mare doamnă, vei locui la Londra și-ți vei ține rangul printre pairi (membri ai Camerei Lorzilor). Ce zici de asta, fiica mea?

Sărmana copilă a rămas un moment nemișcată, ca zdrobită, mai palidă decât un mort. Apoi a scos un strigăt sfâșietor.

- O, tatăl meu! Tatăl meu!

Domnul Godefroy nu căutase decât onoruri pentru fiica lui și nu visase un moment că o va face nefericită. El a fost tulburat.

- Nu ești mulțumită, fiica mea?

Atunci Margareta a îngenunchiat lângă el și a înclinat capul pe mâinile lui împreunate.

- O, tată, tată! a repetat ea cu vocea zdrobită.

- Într-adevăr, fiica mea, îmi pare rău să te văd așa. Dar trebuie să-ți iei partea ta și să fii mândră că vei deveni o doamnă așa de puternică.

Un tremur nervos, de hohote adânci, scutură pe tânăra fată, tot prosternată, dar ea nu vărsă o lacrimă. La sfârșit a murmurat:

- Nu este nici un mijloc de a evita aceasta? Nu-l iubesc, nu pot să-l iubesc!

- Într-adevăr, fiica mea, nu văd cum am putea să-l evităm. Nu mă gândeam că vei fi așa nenorocită. Lordul Marnell este un domn nobil și te va îmbrăca în stofe aurite și mătăsuri.

- I-ai dat cuvântul, tată?

- Da, fiica mea, i l-am dat.

Margareta s-a ridicat brusc și s-a îndreptat spre holul care ducea în camera ei. Richard Pynson s-a ridicat de asemenea și, ridicând cartea care alunecase pe jos, i-a întins-o. Ea a luat-o și a strâns mâna lui Richard, fără a-l privi, apoi a alergat să se încuie în camera ei. S-a aruncat pe jos, pe rozmarinul care acoperea lespezile, prea zbuciumată pentru a plânge, prea copleșită pentru a gândi și a cunoscut acolo toată agonia deznădejdiei. Deodată i s-a părut că aude chiar cuvintele Domnului: „Să nu vi se tulbure inima“ (Ioan 14:1). „Acum sunteți plini de întristare; dar Eu vă voi vedea iarăși, inima vi se va bucura și nimeni nu va răpi bucuria voastră“. „Adevărat, adevărat vă spun, că orice veți cere de la Tatăl în numele Meu, vă va da“ (Ioan 16:22-23). Margareta n-avea pe nimeni care să-i interpreteze Scripturile; ea le primise în sensul literal, cu credință și simplitate, și nu se gândea să le modifice după propria sa voință. Ce bine ar fi pentru noi toți dacă am primi aceste cuvinte binecuvântate, cu umilința și cu supunerea acestei biete copile neștiutoare!

Dar cu cât Margareta privea problema pe toate fețele, cu atât se simțea mai încurcată, neștiind ce să ceară. Citind Evanghelia, fusese izbită de faptul că Isus se supunea întotdeauna voinței Tatălui. Și îi era teamă, rugând pe Dumnezeu să îndepărteze această încercare, că nu ar lucra urmând voia Sa. Însă tot sufletul ei striga la El, rugându-L s-o ajute să primească voia Sa, să-i dea bucuria prezenței Sale și a dragostei Sale, oricare ar fi drumul pe care El îl alegea pentru ea și să-i păstreze cartea, chiar dacă El ar socoti ca bun să-i ia toate lucrurile pe care le avea.

O oră mai târziu, doamna Lovell, care nu putea să doarmă, gândind la necazul fiicei sale, a intrat încetișor în camera ei ca s-o consoleze. Ea a fost mirată, găsind-o pe Margareta dormind în pace, cu cartea ei strânsă la piept, ca și când ar fi vrut să apere împotriva tuturor acest Cuvânt al lui Dumnezeu, care dăduse odihnă sufletului ei.

4. O colivie aurită

După cincisprezece zile de la aceste evenimente pe care le-am povestit, castelul Lovell era în agitația ultimelor pregătiri ale căsătoriei. Părintele Andrei fusese trimis la bâlciul din York pentru a cumpăra 20 coți de material strălucitor, 14 coți de satin cafeniu-auriu, 8 coți de satin purpuriu, ca și material albastru întrețesut de fire de argint - fără a număra bijuteriile și blănurile scumpe.

Slujnicele erau agitate în toate părțile, Richard Pynson ducea mesaje și domnul Godefroy se ocupase personal de cumpărarea unei elegante șei, acoperită cu catifea verde. Lordul Marnell nu venea deseori la Lovell, dar trimitea în fiecare zi un curier de încredere, pentru a se informa dacă logodnica sa a dormit bine și dacă este veselă și mulțumită. Dar vai! ce departe era bucuria de inima Margaretei.

Pregătirile au fost terminate și într-o zi de vară Margareta Lovell s-a căsătorit la biserica din Bostock cu domnul Ralph Marnell, baron Marnell de Lymington, cavaler de Jarretiere. Logodnica purta o rochie de lamé albastru argintiu, garnisită cu blană de jder, după obiceiul din acel timp pentru mirese, cu părul despletit fâlfâind pe umeri. Soțul era îmbrăcat în catifea stacojie, garnisită cu galoane de aur și trei pene lungi îi împodobeau pălăria.

Nimic nu fusese economisit pentru ca ceremonia să fie grandioasă, dar veselia lipsea cu totul. Toți locuitorii castelului Lovell știau că soția era departe de a fi fericită, domnul Godefroy și soția sa erau întristați la gândul pierderii singurului lor copil, părintele Andrei se văita de plecarea micuței lui preferate și Richard Pynson ascundea o mâhnire particulară despre care vom vorbi mai departe.

Toți vecinii castelanilor fuseseră invitați la masa de nuntă. Petrecerea s-a prelungit până la o oră târzie și a doua zi, din zori, slujitorii ajutau cu însuflețire să împacheteze trusoul miresei. În mijlocul acestei agitații, Margareta părea singura persoană neinteresată, însă ea se gândise la lucrul la care ținea cel mai mult sufletul ei: cartea sa preaiubită s-o urmeze în noua locuință.

În acel timp, călătoria din nordul Angliei până la Londra era foarte lungă și foarte obositoare. Drumul se făcea în litieră, călare sau în șarete greoaie. Lordul Marnell a făcut călare tot drumul și câteodată soția sa, părăsind litiera, urca în șa în spatele lui. O suită numeroasă îi însoțea, printre care găsim pe Alis Jordan, una dintre slujnicele tinere pe care doamna Lovell o dăduse fiicei sale, pentru serviciul ei personal.

Călătorii au ajuns la Londra într-o seară, la căderea nopții, și Margareta era mult prea obosită pentru a gândi la alt lucru decât să doarmă.

Dar a doua zi de dimineață, îndată după dejun, ea a încercat împreună cu Alis, să cunoască împrejurimile noii sale locuințe. Una dintre slujnicele lordului Marnell, înarmată cu o spadă, le urma la o scurtă distanță, gata să apere pe stăpâna sa în caz de atac.

Casa lordului Marnell era situată la marginea orașului, într-un loc liniștit și retras, care se numește astăzi Fleet Street. Câmpuri verzi se întindeau între orașul Londrei și Westminster. Un singur pod traversa Tamisa care curgea brăzdând, tăind porțiuni de pământ plantate. Acest pod era acoperit de construcții diferite, peste care se amenajase un loc de trecere pentru vehicule. În dreapta se înălța mărețul palat de Westminster, rămasăși a regilor saxoni; în spate, vechea mănăstire, cu capela sa masivă și sobră; la stânga străluceau pereții și crenelurile Turnului Alb, reședința regelui.

Margareta n-a putut totuși să vadă toate acestea dintr-o singură privire, ieșind din casa ei. Ceea ce a izbit-o mai întâi au fost amănuntele mai puțin plăcute ale scenei care o înconjură. Nu erau trotuare; în general străzile erau numai atât de largi încât să lase să treacă doar un vehicul, cu toate că în câteva locuri din arterele principale era loc pentru două; și pavajul era făcut din pietre inegale și gloduroase. În mijlocul străzii era săpat un șanțuleț în care fiecare gospodină arunca lăturile pe fereastră; și acest râuleț de murdării răspândea un miros atât de urât, încât Margareta întrebuița

mereu „miroznela ei“, o amestecătură de chimicale cu miros plăcut, închisă într-un fel de rețea de aur. În timp ce ea urma străzile mărginite de fiecare parte de prăvălii, era salutată de strigătul neîncetat al târgoveților, stând în picioare în pragul ușilor lor. „Ce vă lipsește, frumoasă doamnă?“... Vehiculele erau de două feluri, așa cum am spus deja, căruțe și litiere; acestea erau mijlocul de locomoție obișnuit în secolul al XIV-lea, însă în epoca în care vorbim, căruțele erau mai numeroase. Uneori, o doamnă de elită trecea în litiera ei, trasă de cai al căror tropot zguduia pământul. Sau un cavaler, urmat de o trupă de militari, făcea să tropăie telegarul său violent. Astfel s-a scurs cea mai plăcută zi pe care Margareta a petrecut-o după căsătoria ei. Ea a reușit să-și satisfacă oarecum curiozitatea, observând fiecare dintre lucrurile de care auzise așa des vorbindu-se.

Lordul Marnell a încruntat sprâncenele când Margareta i-a mărturisit, la întoarcerea sa, că ieșise să viziteze Londra.

- Nu este cuviincios, i-a spus el, ca să ieși astfel pe jos; nu este obiceiul pentru doamnele de rangul tău. Trebuia să comanzi litiera și să fii însoțită de câțiva slujitori.

- Dar, domnul meu, n-aș fi văzut așa de bine dintr-o litieră, i-a răspuns naiv Margareta.

Întunecata figură a lordului Marnell s-a luminat de un surâs, pentru că simplitatea tinerei sale soții îl amuza. Dar a repetat că o ruga să-și amintească de acum încolo că nu mai era domnișoara Margareta Lovell, ci baroana Marnell de Lymington și că trebuie să se poarte în consecință. Margareta a suspinat, văzându-și libertatea îngrădită, însă n-a răspuns nimic și s-a retras pentru a supraveghea pe Alis, care îi despacheta veșmintele.

Când s-a lăsat seara, vocea lordului Marnell a chemat-o la etajul de dedesubt.

- Margareta, i-a spus el când a intrat în sală, vino repede și vei vedea pe rege, care trece de la palatul de Savoia, la Tour.

Tânăra femeie a alergat la fereastră și a văzut o mulțime de cavaleri, acoperiți, cum erau și caii lor, cu stofe sclipitoare. Toate culorile curcubeului păreau să strălucească în stradă.

- Unde este Majestatea sa regele? a întrebat ea cu mare curiozitate.

- Iată-l acolo, cu o îmbrăcămintă roșie și o glugă neagră. El călărește pe un cal alb, acoperit cu o husă stacojie, pe care sunt brodate cu aur pene de struț.

- Cum, acest mic om blond, așa de simplu, e regele?

- E chiar el. Acest om cu figura frumoasă, care călărește aproape de el pe un cal maro și care are ochii ca un vultur este ducele de Landcaster. Poporul îl numește John de Gaud, pentru că este născut în Gaud, în Flandra.

- Și cine sunt ceilalți? iată îndrăznesc să te întreb.

- Sunt, cea mai mare parte, lorzi și nobili, al căror nume îl cunoști, poate. Acela în verde, cu perucă roșie, este contele Surrey. Ducele de Northumberland poartă un veșmânt albastru, brodat cu aur, la fel ca șaua calului său. Acest domn cu figura mândră, pe calul murg, este ducele de Exeter, frate vitreg al regelui prin mama sa, care fusese căsătorită înainte de a se mărita cu prințul. Ah, și iată venind pe domnul de Hereford, Harry de Bolingbroke, singurul fiu și moștenitor al ducelui de Landcaster; și dacă s-ar crede, după murmurul public, ar fi mai bine să nu aibă un astfel de fiu, a adăugat lordul Marnell cu jumătate de voce...

- Îl vezi, Magda? Trece prin fața noastră... acest om înalt, cu părul negru, îmbrăcat în veșmânt roz-argintiu.

- Îl văd bine, domnul meu, a răspuns Margareta tremurând.

- Ce ai, Magda? Ți este frig lângă această fereastră?

- Nu-mi este frig, domnul meu, însă nu-mi place înfățișarea acestui om.

- Și de ce? a întrebat lordul Marnell, privind pe delicata tânără femeie de lângă el. Nu este frumos și cu o prestanță nobilă?

- Nu știu, însă este ceva în figura lui care îmi produce frică.

- Nu-l mai privi, draga mea.

Și el o trase departe de fereastră.

Ea i-a mulțumit de amabilitatea cu care îi răspunsese întrebărilor și s-a întors să supravegheze pe Alis.

După câteva zile stareța de Kemington, sora lordului Marnell, a sosit cu litiera pentru a vizita pe tânăra sa cumnată. Margareta a fost mirată că nu a găsit la ea simplitatea pe care o crezuse, conform idealului mănăstiresc. Nobila doamnă purta, este adevărat, îmbrăcămintea ordinului său, însă era de stofă fină neagră, în loc de a fi de serj sau postav comun. Boneta ei era brodată fin, lungile sale mânuși, din piele albă de Spania, erau delicat parfumate și împodobite cu broderii de mătase de diverse culori³. Măinile îi erau încărcate de inele și la centura ei era atârnată o sferă prețioasă dintr-o lucrătură de aur și email, un sigiliu de argint, un șirag de mătâni, ale căror boabe erau de ametist și un crucifix de aur și de alabastru.

În acest timp, când catolicismul domnea în Anglia, călugărițele trăiau mult mai puțin retrase de lume decât astăzi. Ele asistau la tot felul de serbări; cele care aparțineau nobilimii călătoreau după bunul lor plac dintr-un capăt al țării și cu toate că păstrau îmbrăcămintea monahală, forma și culoarea ei, găseau mijlocul de a cheltui destui bani pentru toate accesoriile toaletei lor. Stareța de Kemington nu se deosebea deci cu nimic de alte autorități eclesiastice feminine din timpul ei.

Această doamnă, sus-pusă, așa de elegant îmbrăcată, avea un fel de a fi mândru și obraznic, cu toate că vorbirea ei păstra pecetea unei smerenii prefăcute. Ea a invitat-o pe „scumpa sa soră“ să vină s-o vadă în umila locuință din Kemington, unde ar fi fericită și mândră s-o primească. Margareta a răspuns cu bunăvoință, însă n-avea nici o poftă să-i întoarcă această vizită.

Lordul Marnell a condus pe soția sa la Curte și a prezentat-o regelui - regina era moartă - și ducesei de Gloucester, mătușa lui. Regele a vorbit Margaretei cu bunățate, însă ducesa a privit-o cu aroganță și doamnele ei de onoare i-au pus întrebări mai mult din curiozitate decât din politețe. Această vizită la Curte a lăsat Margaretei o impresie puțin plăcută, afară de primirea plină de bunățate a lui Richard al II-lea.

În timpul iernii din 1396 regele a adus din Franța o nouă regină, prințesa Isabela, care avea numai 8 ani. Margareta a văzut pe mica regină cum își făcea intrarea la Londra. Fetița era acoperită de bijuterii pe care le adusese din țara ei și la fiecare nouă oprire a călătoriei sale, i se ofereau altele.

Alis Jordon, care privea acest spectacol cu totul încântată, a întrebat pe stăpâna ei dacă nu i-ar place să aibă așa bijuterii strălucitoare.

Margareta a dat din cap.

- Singurele bijuterii care au preț, buna mea Alis, sunt comorile ascunse în inimă, ca ascultarea, blândețea și mila. Și într-adevăr, dacă aș putea alege, ar fi cu totul alte lucruri decât niște bijuterii. La ce-i servesc reginei, acest sărman copil? Rog pe Dumnezeu ca ea să nu se mulțumească doar cu comorile acestei lumi.

În aceeași iarnă, o comoară mai mare decât toate bijuteriile reginei i-a fost încredințată Margaretei. O comoară de care ea putea să aibă grijă, pe care o putea iubi, pentru care putea să trăiască: un fiu care trebuia să vină, și aceasta era atât cât putea fi posibil unui pământean, bucuria și lumina inimii ei.

Margareta nu s-a mai dus decât o singură dată la Curte, pentru a prezenta omagiile sale noii regine, care a primit-o cu multă grație, așezată pe tron, lângă rege. Această mică regină era crescută la Windsor și revenea foarte rar la Londra. Doamna Marnell, obosită de sclipirea zadarnică a vieții

---

³ În secolul al XIV-lea s-a răspândit uzul mânușilor. Până atunci nu se întrebunțau, decât numai la vânătoare.

mondene, negăsind pe nimeni din sfera ei de gândire, s-a dăruit cu o nouă ardoare copilului ei și Cărții ei, cele două comori pe care Dumnezeu i le dăduse.

5. Începutul sfârșitului

Trei ani au trecut de la evenimentele povestite în capitolul precedent. Doamna Marnell are 21 de ani, dar expresia gânditoare care nu i-a părăsit figura de când s-a căsătorit, o face să pară mai în vârstă. Ea nu râde niciodată, surâde numai rar când privește capul blond al fiului ei. Se numește Godefroy, ca bunicul său Lovell; este un copil drăguț, plin de viață și de veselie, care își adoră mama, însă care pare să aibă totdeauna teamă de tatăl său.

Într-o zi din vara anului 1399, Margareta era în camera ei, adâncită în citirea Evangheliei sale. Soțul său era la Curte, ca de obicei, și micul Godefroy sărea dintr-o cameră în alta, cu totul ocupat de jocurile lui. Deodată, un strigăt ascutit scos de copil, desprinse pe mama lui de la lectură; ea s-a dus repede spre copilul ei, care căzuse fugind, și plângea și se văita. Nu-l durea prea rău, însă Margareta l-a luat în camera ei de culcare, l-a legănat pe genunchi cu cuvinte dulci, până ce și-a uitat supărarea și a adormit. Deodată doamna Marnell și-a amintit că lăsase prețioasa carte pe fotoliul pe care-l părăsise în grabă, în loc de a o închide cu grijă în ascunzătoarea obișnuită. Ea a lăsat încet copilul adormit pe patul ei și a deschis fără zgomot ușa care ducea în cabinetul ei. Acolo a văzut pe lordul Marnell, în picioare în fața căminului, examinând cu un aer sever Cartea pe care o ținea în mână. Fâșâitul rochiei soției lui l-a făcut să deschidă ochii.

- Ce este aici, doamnă? a întrebat el, reținându-și abia mânia.

Nu mai era nimic de ascuns, răul cel mare venise.

- Este o carte care-mi aparține, a răspuns calm doamna Marnell. Am lăsat-o acolo acum un minut, speriată de-un strigăt al lui Godefroy.

- Ai citit-o? a continuat lordul Marnell cu asprime.

- Am citit-o de foarte multe ori.

- Și de unde o ai?

Margareta a tăcut. Era hotărâtă să ia totul asupra ei și să nu trădeze nici pe domnul Carew, nici pe Pynson.

- Ai procurat această carte de când ești la Londra? a continuat lordul Marnell, văzând că nu răspunde la prima sa întrebare.

- Nu, domnule, am adus-o cu mine de la Lovell. Și la acest nume atât de scump, i s-au umplut ochii de lacrimi.

- Tatăl dumitale, domnul Godefroy, știa de existența ei?

- Da, și m-a dojenit serios cu privire la ea.

- A făcut bine; pentru ce nu ți-a luat-o?

- A arătat-o confesorului nostru, părintele Andrei Raus, care a găsit că această carte este inofensivă și mi-a dat voie s-o păstrez.

- Părintele Raus este un măgar. De unde ai această carte?

- Am copiat-o; este scrierea mea.

- De unde o ai?

Nici un răspuns.

- Te întreb de unde ai această carte? a urlat Marnell, cu totul scos din sărite.

- Domnule, a răspuns Margareta cu blândețe, însă foarte hotărât, nu voi spune de unde o am. Mi s-a împrumutat un exemplar pe care l-am copiat, însă nu voi spune cine mi l-a împrumutat.

- Vei spune, și în curând încă, a replicat soțul cu furie. Lucrul acesta nu va rămâne așa; îl privește pe starețul Bilson, pe care-l voi preveni de acest lucru.

Și lordul Marnell a ieșit din cameră, lăsând pe soția sa aproape gata să leșine de groază.

În aceeași zi, după masă, i s-a spus Margaretei că stareța de Kemington o aștepta în marea sală cu lemnăria de stejar. Când doamna Marnell a intrat în sală, cumnata ei s-a ridicat și a venit în fața ei, însă Margareta a citit imediat pe figura ei că era la curent cu tot ce se petrecuse; de asemenea, n-a fost surprinsă, când călugărița i-a zis cu gravitate:

- Am luat cunoștință în dimineața această, nobila mea soră, despre un lucru care m-a tulburat mult.

- Vreți să spuneți fără îndoială, a răspuns Margareta, de descoperirea pe care a făcut-o lordul Marnell în camera sa, descoperire care l-a iritat mult.

- Sunt fericită că mă înțelegeți dintr-o jumătate de cuvânt, a continuat stareța, cu vocea ei monotonă. Tocmai la aceasta făceam aluzie. Am fost amărâtă, doamnă, sora mea, luând cunoștință prin soțul dumneavoastră, că v-ați unit cu acești oameni periculoși, vicleni, care sunt cunoscuți sub numele de lolarzi.

- Vă cer iertare, sfântă maică, a replicat liniștit Margareta, nu m-am unit cu nici o persoană. Nu cunosc nici măcar un lolard în tot regatul. Am citit numai această carte și această carte, după cum știți, maica mea, conține cuvintele Domnului Isus. Este ceva rău în aceasta?

Călugărița nu a răspuns la această întrebare însă a zis:

- Dacă părinții v-ar fi făcut să intrați într-una din mănăstirile noastre, ați fi fost ferită de ispite ca acestea.

- Este aceasta o ispită? Mi se pare, prea sfântă maică, a fi tot atâtea ispite ca și în lume; ele sunt numai diferite și, din partea mea, nu mă îndoiesc că aș fi întâlnit tot atâtea ispite la mănăstire ca și aici.

- Vă înșelați, doamnă, sora mea, a reluat stareța cu trufie. Noi n-avem ispite în retragerea noastră. Rânduiala noastră și izolarea noastră de lume ne salvează de slava lumii; și ce alt păcat poate să atragă pe o călugăriță?

Margareta a aruncat o privire spre bijuteriile pe care le purta stareța: lanțul de aur împrejurul gâtului, inelele care îi acopereau degetele, pietrele prețioase care îi împodobeau cingătoarea - și s-a îndoit de lipsa de vanitate a acestei femei care a luat voalul, însă a spus simplu:

- Mi se pare, maica mea, că duceți la mănăstire niște inimi rele, cum au toți oamenii. Și având o inimă rea, și având un vrăjmaș ca Diavolul, nu este nevoie de lucruri exterioare pentru a ne duce în ispită.

Stareța părea supărată.

- O inimă rea, zise ea, poate fi stăpânită de umilințele noastre, pomenile noastre, pocăințele noastre, rugăciunile noastre și alte sfinte servicii!

- O, maică, a zis Margareta, puteți mulțumi inimile voastre rele prin astfel de mijloace? A mea are nevoie de ceva mai mult.

- Ce vrei să spui, doamnă, sora mea?

- N-am găsit decât sângele Mielului care-a fost înjunghiat și harul lui Hristos înviat, care să poată reînnoi o inimă rea.

- Fără îndoială, a zis cu răceală călugărița, aceasta se înțelege de la sine.

- De ce n-o spuneți, atunci?

Stareța s-a ridicat:

- Sper, scumpă soră, a zis ea fără să răspundă la această întrebare directă a Margaretei, că vă veți recunoaște greșeala înainte de-a nu fi prea târziu.

- Sper, a răspuns Margareta, însoțind-o până la ușă, ca Dumnezeu să mă păstreze în credința adevărată, orice ar fi.

- Amin! a zis starețul și, coborând cu măreție treptele scării, a plecat cu litiera.

În aceeași seară lordul Marnell a spus soției sale să vină să-l întâlnească în hol, unde era împreună cu starețul, și să-i aducă și cartea. Ea a luat prețiosul volum, a sărutat fruntea copilului său adormit și a coborât scara cu curaj.

Lordul Marnell stătea în fața căminului cu brațele încrucișate și părea și mai mare ca de obicei. Starețul Bilson era așezat într-un fotoliu, cu capișonul său aruncat pe spate. Era un om de vreo 60 de ani, cu trăsături frumoase, cu o voce pătrunzătoare, cu maniere blânde și plăcute. Dacă ordinul iezuiților ar fi existat în timpul său, ar fi putut fi unul din șefi.

Când Margareta a intrat în sală, el a salutat-o fără a se ridica, spunând formula lui obișnuită: „Pacea să fie cu tine, fiica mea!“

- Unde este cartea? a întrebat lordul Marnell, însă vocea sa era mai puțin iritată decât dimineața. Margareta i-a întins-o.

- Vedeți, cucernice părinte, a continuat el, dând volumul preotului. Ce ziceți de aceasta?

Starețul a întors paginile, fără ca expresia feței lui să se schimbe cu nimic.

- Cel care a scris cartea aceasta este un cleric

Îndemânatic, a spus el cu politețe. Este Evanghelia după Ioan, traducere în limba engleză a domnului John Wykliffe, preot din Sutterworth, care a murit de câțiva ani. Și bunul nostru frate Andrei Raus n-a văzut nici un rău în faptul că păstrați această carte, fiica mea?

- Așa mi-a spus.

- Ah! Dar tatăl dvs.?

- Tatăl meu nu l-a aprobat de la început, însă după ce părintele a îngăduit să am cartea, el nu s-a mai ocupat de acest lucru.

- Ah, fără îndoială, perfect! Și mama dumneavoastră., fiica mea?

- Mama mea nu s-a amestecat în acest lucru. Ea nu știe să citească și nu putea să recunoască această carte.

- Fără îndoială, a consimțit starețul, cu o fină politețe.

Lordul Marnell, care se tot ducea și se întorcea în hol, părea aproape contrariat de această comportare așa de blândă.

- Aveți această carte de la un prieten, o știu, a continuat preotul.

- Nu pot să vă spun de unde o am, părinte, a răspuns categoric Margareta. Starețul a părut surprins.

- Fratele nostru Raus poate v-a împrumutat-o?

- Nu.

- Vreun prieten atunci? Domnul Ralph Marston, vărul dumneavoastră? Sau domnul Pynson, pajul nobilului vostru tată?

Margareta a simțit că este în seama unui om dintre cei mai primejdioși. Ce bine se silea, cu câtă îndemânare, să-i stoarcă afirmații sau negații, de care se va servi după aceea! De unde îi cunoștea el pe toți prietenii lor? Îl întrebuse pe lordul Marnell? Margareta tremura din tot corpul și era mâhnită că a roșit când a numit pe Richard Pynson. Starețul a văzut această roșeață, dar nu se arăta în acel moment că ar fi observat-o.

- Bine, bine, a zis el cu politețe, vom merge mai departe. Însă trebuie să știți, scumpă fiică, că această carte este plină de erezii îngrozitoare. Se găsesc tot felul de greșeli și o femeie slabă ca dumneavoastră, fiica mea, nu poate deosebi adevărul de minciunile care se găsesc amestecate în acest volum funest. Sunteți prea tânără și nu știți încă tot ce părinții bisericii pot să vă învețe. Fiți deci supusă și umilă pentru a primi învățătura lor.

El se opri, sigur de-a fi produs efect asupra tinerei femei. Era pregătit de-a auzi rugăminți sau cuvinte spuse cu nervozitate, însă nu se aștepta deloc la răspunsul Margaretei:

- Nu știu decât puțin, cucernice părinte, a spus ea fără grabă, sunt atât de tânără, și slabă, și neștiutoare! Însă sunt sigură că Hristos nu poate să înșele pe copiii Lui cei slabi și dacă sunt capabilă să înțeleg ceva, cuvintele Lui pot să le înțeleg. N-a spus El: „Dacă cineva vrea să facă voia Mea, va cunoaște dacă învățătura Mea este de la Dumnezeu” (Ioan 7:17)? Vă rog să-mi spuneți, părinte, cui a spus aceasta? Părinților bisericii? Nu, într-adevăr. A spus-o iudeilor. Și El mai spune: „Pe cine Mă nesocotește și nu primește cuvintele Mele, are cine-l condamna: Cuvântul pe care L-am vestit Eu, acela îl va condamna în ziua de la urmă” (Ioan 12:48). Părinte, cum voi cunoaște Cuvântul care trebuie să mă judece, dacă nu-l citesc? Mi se pare că, neglijând Cuvântul Său, pe Domnul Îl disprețuim. Spuneți că această carte conține erezii și învățături greșite. Cristos, Fiul lui Dumnezeu, poate învăța ce este inexact? Dumnezeu face rău? Dumnezeu va înșela pe cei care au sete de adevăr? Nu știe El mai mult decât părinții bisericii? Într-adevăr, părinte, știu că n-ați realizat ceea ce mi-ați spus. „El este Calea, Adevărul și Viața; nimeni nu vine la Tatăl decât prin El” (Ioan 14:6).

De data aceasta starețul Bilson a rămas fără răspuns. El a privit pe lordul Marnell.

- Vedeți, părinte, a spus lordul Marnell cu nervozitate, câte învățături din această carte au prins deja rădăcini adânci. Nu este deloc păcat, doamnă, să dați lecții unui preot care vrea să vă învețe? Nu vă este rușine?

- Nu, dragă domnule, nu mi-este rușine, pentru că și cucernicul părinte nu mă învață decât cuvinte ale oamenilor și în cartea mea am găsit cuvintele lui Hristos, iar când Hristos și oamenii se contrazic, este ușor de înțeles care va câștiga victoria.

Preotul privea pe Margareta fără să spună un cuvânt. Figura tinerei femei, așa de calmă și palidă de obicei, se iluminase în timp ce vorbea, de o lumină supranaturală pe care n-o putea înțelege. Dacă ea ar fi cerut iertare, el ar fi mângâiat-o; dacă ea ar fi plâns și s-ar fi scuzat, ar fi putut s-o calmeze; dacă s-ar fi mâniat, i-ar fi impus tăcere; însă era complet dezorientat de purtarea ei atât de demnă, calmă și nu putea să vadă marea putere care era în ea.

- Domnule Marnell, a spus el, vreau să vă vorbesc. Doamnă, vă rog să vă retrageți.

Margareta s-a înclinat și a părăsit camera, nu fără să-și ia cartea.

- Sunt foarte încurcat, a zis Bilson, când ea a dispărut. Nu știu ce să gândesc. Niciodată n-am văzut așa ceva și experiența îmi lipsește. Mi se pare că trebuie s-o tratăm cu blândețe și dacă nu cedează, atunci... N-a terminat fraza, însă lordul Marnell a înțeles.

6. Doi pelerini se întâlnesc

Într-o noapte luminoasă cu lună, un drumeț singuratic mergea încet în lungul străzii Fleet, cercetând fațada caselor, ca și cum ar fi căutat ceva. Cu toate că pierduse aerul său tineresc și expresia figurii sale era tristă și obosită, recunoștea cu ușurință în acest drumeț întârziat pe prietenul nostru, Richard Pynson. De la o fereastră, întredeschisă drept deasupra locului unde el se oprise, se auzea un cântec duios și nedeslușit, care-i era familiar:

„Cetate sfântă, o fericit oraș, clădit în Hristos și sigur în El! În lunga mea călătorie, prin pustiul sterp, eu strig către tine! Sufletul meu însetat nu va avea liniște decât atunci când va găsi adăpost la porțile tale. Ah, ușile tale de mărgăritar! prea fericiți acei care le vor trece pragul“⁴.

---

⁴ Citat din imnul lui Bernard de Claireveaux.

Vocea era așa de clară, încât cuvintele, duse de adierea nopții, veneau deslușit la urechile lui Richard. Nu putea să se înșele, era vocea Margaretei! Această voce scumpă, n-ar fi recunoscut-o dintr-o mie? Fără a ezita, ridică greul ciocan de fier.

- Cine este acolo? a întrebat bătrânul portar încă moțâind.

Un prieten, un trimis al domnului Lovell, care dorește să vorbească, dacă este posibil, cu doamna Marnell.

Când portarul a auzit numele de Lovell, a deschis ospitalier ușa de stejar și a rugat pe domnul Pynson să-l urmeze în marea sală de primire cu lemnăria scumpă. Apoi el a chemat încetișor la ușa camerei vecine:

- Domnișoară Alis!

Un zgomot ușor și Richard a auzit vocea Alisei Jordon, care zicea: „Liniște, Cristofor! Copilul abia a adormit, nu-l deștepta! Ce este?“

- Este un trimis care sosește de la Lovell și dorește să stea de vorbă cu doamna noastră.

La această veste, Alis a intrat repede în hol.

- Ah, domnul Pynson, sunteți chiar dumneavoastră?! Nobila noastră doamnă va fi fericită să vă vadă, însă sosiți într-o zi așa de tristă!

- Doamna Marnell este sănătoasă?

- Vai, ea nu este deloc mai bine decât fiul ei, pentru că a avut mari necazuri de curând. Mergă vestea că se va arunca împotriva ei o acuzație de erezie și domnul Marnell este foarte enervat. Să-i vie Dumnezeu în ajutor și s-o păzească! Veți vedea chiar dumneavoastră ce înfățișare are, ca de bolnavă. Mă duc să-i spun că sunteți aici.

După câteva clipe ușa s-a deschis și doamna Marnell a intrat.

Este oare chiar Margareta Lovell? Acest mers care se clatină, această figură palidă, slăbuță, acești ochi cerniți care spuneau despre lungi privegheri și de lacrimi amare - nimic din toate acestea nu aminteau de tânăra fată de odinioară. Însă surâsul ei era același și atitudinea ei la fel de primitoare când s-a apropiat de Richard, cu amândouă mâinile întinse.

- Prieten atât de scump, a spus ea, cât de fericită sunt să vă revăd. Sosiți chiar de la Lovell? Tatăl meu și mama mea sunt sănătoși? Și doamna Caterina, și Sileta, și slujnicele? Și bătrânul meu ogar Beaucesert, și Lyard, pe spatele căruia am făcut atâtea plimbări? Și toți prietenii mei, domnul Ralph, domnul Carew?

- Puneți prea multe întrebări dintr-odată, nobilă doamnă, a răspuns Richard cu un surâs trist. Da, doamna Lovell este sănătoasă și vă trimite salutul și binecuvântarea ei.

- Dar tatăl meu?! Oh, domnule Pynson, tatăl meu!

Ea s-a așezat pe un scaun și ascunzându-și fața în mâini, a izbucnit în suspine, căci cu toate că Richard nu răspunsese la întrebările ei, ea citise trista veste pe chipul lui. Domnul Godefroy era mort. Nu fusese bolnav decât trei zile și domnul Carew care era priceput în medicină declarase că fiica sa nu putea veni la timp pentru a-l prinde în viață. Doamna Lovell era foarte întristată de moartea soțului său, însă găsea un pic de mângâiere între părintele Andrei și Richard, pe care-l trata ca pe un fiu de la plecarea Margaretei. Tânărul ar fi dorit să-și ia libertatea de cavaler prin vreun act de bravură, însă nu voia s-o părească pe doamna Lovell în doliul ei.

- În orice alt moment aș fi cerut această favoare pentru dumneavoastră lordului Marnell. El v-ar fi înarmat cavaler, însă nu-i pot face această cerere atâta timp cât este supărat pe mine!

Ea s-a informat încă despre toți prietenii cei vechi și a adăugat cu tristețe:

- Nu m-ați uitat, deci? Vă lipsesc puțin?

- Nu veți ști niciodată cât, a răspuns Richard cu voce șoptită.

O tăcere s-a așternut, un fel de reținere părea să existe între ei. Pynson a luat deodată cuvântul și a întrebat:

- Ce vești trebuie să raportez acasă despre dumneavoastră, doamnă? Doamna Lovell m-a însărcinat să mă interesez de sănătatea dvs. și de cea a copilului. Sunt și eu întristat, aflând că nu este bine și-n ceea ce vă privește...

El a avut din nou surâsul lui trist.

- Eu o duc bine, domnule Pynson, foarte bine chiar, a răspuns Margareta cu vioiciune. Nu pot să mă duc unde Hristos n-ar fi și acolo unde Se găsește El nu pot să fiu decât fericită.

Ea l-a condus fără zgomot în camera vecină. Micul Godefroy dormea în brațele Alisei. Respirația sa era grea și figura aprinsă. Richard l-a privit fără să zică nimic câteva clipe, apoi s-a întors și a urmat pe Margareta în marea sală. A refuzat răcoritoarele pe care i le-a oferit.

- Am cinat, a zis el, și îndată ce se vor ivi zorile trebuie să mă întorc.

Margareta a scris o scrisoare scurtă doamnei Lovell și i-a încredințat-o lui Richard, apoi s-a așezat la masă și cu un gest obosit și-a sprijinit capul pe mână.

- Vă amintiți, Richard, de cartea domnului Carew? Și vă amintiți de asemenea de predica domnului Sastre?

- N-am uitat nimic.

- Aceasta este cauza a tot ceea ce mi se întâmplă. Pentru că am citit cuvintele lui Hristos și le iubesc, pentru că încerc să-mi potrivesc viața după puterile mele slabe, vor să mă scoată eretică. Și vor merge până la capăt.

„Până la capăt...“ a repetat Richard tremurând, pentru că ghicea ce putea să fie. Ideea că Margareta va fi aruncată în închisoare, poate pentru mult timp, îi era de nesuferit și, neputând face nimic ca s-o salveze, avea o amărăciune în plus.

- Da, până la sfârșit, a zis ea, cu toată fața transfigurată. Ați uitat că domnul Sastre ne-a întrebât dacă vom urma pe Miel de-a lungul unui drum greu? Este greu să-L urmați cu toate pietrele de pe drumul nostru... Eu, prietenul meu, sunt gata să-L urmez oriunde mă conduce.

Richard o privea în tăcere. El totdeauna găsise că ea era un înger pe pământ și acum era mai convins ca întotdeauna.

- Cunoașteți aceste lucruri, domnule, nu-i așa? Cunoașteți dragostea lui Hristos?

- Încerc s-o cunosc, a răspuns Pynson, cu o voce puțin convingătoare. Am citit cartea domnului Carew, când am văzut că o prețuiți atât de mult. De multe ori am studiat-o împreună, Carew cu mine, când făceam câte-o cursă în vecinătatea sa și când m-a învățat multe lucruri. Dar eu nu sunt așa de înaintat cum sunteți dumneavoastră, domnișoară Margareta, a spus el, întrebându-l numele familiar de altădată, eu nu cunosc pe Hristos cum păreți să-L cunoașteți dumneavoastră.

- Atunci, să nu vă odihniți până ce nu-L veți cunoaște bine. Ce importanță are când și cum va fi sfârșitul, pentru că „iubind pe ai Săi care erau în lume, i-a iubit până la capăt“ (Ioan 13.1). Prietene, nu pierdeți nimic dacă aveți dragostea lui Hristos. Dacă vine și vă întreabă ca pe Petru: „Mă iubești tu mai mult decât aceștia?“ (Ioan 21.15), răspunsul dumneavoastră să fie: „Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc“. Ah! de-ați putea să dați totul pentru Hristos. „Cine își iubește viața, o va pierde și cine își urăște viața în lumea aceasta, o va păstra pentru viața veșnică“ (Ioan 12.25). Nimeni nu păgubește schimbând această viață pământească pentru viața veșnică. Nu se va spune niciodată că pierde un lucru, atașându-se lui Hristos.

Richard Pynson a zis cu o voce tremurătoare:

- Trebuie deci să dăm totul lui Hristos?

- Este vreun lucru pe care să nu puteți să i-L sacrificați? Ceva ce iubiți mai mult decât pe Hristos? Cum atunci nu vi-l va lua? Credeți-mă, sau inima voastră să părăsească de bunăvoie acest idol, sau Hristos să-l smulgă din inima voastră sfâșiată și zdrobită. Și câtă tristețe pentru acela care n-are loc, pentru Hristos în inima lui!

Richard s-a aplecat spre Margareta, i-a luat mâna și a murmurat cu voce înceată:

- Nu era decât un lucru și El mi l-a luat. Margareta, vă iubeam, aș fi dat lumea întreagă pentru dumneavoastră și veți înțelege că este o sărmană renunțare când inima nu poate să primească sacrificiul de bunăvoie.

Ea a întors capul fără să răspundă, însă el a simțit cum mâna ei îngheață într-a sa. S-a ridicat și l-a urmat până la ușă. Acolo, pe prag, ea a zis:

- Richard, Dumnezeu ne-a despărțit și tot ceea ce face Dumnezeu este bine făcut. Așa trebuia să fie, fără îndoială. Și dacă ne vom întâlni pe pragul cetății preafericite, sunt sigură că ne va fi indiferent atunci că n-am făcut tot drumul împreună aici pe pământ!

Richard a sărutat mâna pe care o ținea într-ale sale și doamna Marnell s-a întors și a intrat fără zgomot în camera micului bolnav.

Pynson a rămas un moment nemișcat la locul de unde ea îl părăsise.

- Dumnezeu să vegheze ca să ne regăsim, Margareta, a zis el cu voce șoptită; și a părăsit casa Marnell.

Astfel s-au despărțit Richard Pynson de Margareta Lovell. Ei nu aveau să mai schimbe niciodată vreo vorbă înainte de a se regăsi în cetatea cerească.

7. Ce este mai rău decât moartea

Micul Godefroy se refăcea încet de pe urma bolii care-l dusesse pe pragul mormântului și sănătatea nu-i era complet restabilă când Margareta a primit ordinul de a se pregăti pentru o nouă confruntare cu starețul Bilson. Starețul Bilson avusese timpul să reflecteze și de data aceasta nu era singur, arhiepiscopul Arundel îl însoțea. Acest înalt demnitar bisericesc era un om violent, prigonitor înverșunat al tuturor celor pe care-i bănuia că împărtășesc învățăturile lui Wykliffe; astfel, intrând în marea sală, doamna Marnell l-a observat și s-a umplut de presentimentele cele mai triste. Ea a îngenuncheat și a cerut binecuvântarea celor doi preoți - după obiceiul timpului de a saluta astfel pe oamenii bisericești. Bilson a întins mâna și i-a zis: „Să te binecuvânteze Dumnezeu și să te călăuzească în adevăr!“ „Amin“, a răspuns Margareta. Arundel și-a rezervat binecuvântarea pentru mai târziu.

- Așezați-vă, fiica mea, a zis starețul. Margareta a ascultat. Sfânta noastră biserică a fost mult tulburată prin acțiunile voastre rele. Ea cere să-i dați imediat cartea eretică și periculoasă care v-a rătăcit. Ea pretinde să renegați erezia voastră și după aceea veți primi iertarea și binecuvântarea apostolică.

- Nu știu, părinte, ce numiți „erezie“.

- Citind această carte și neglijând mărturisirea. Mai mult, știu că urmați învățăturile lui John Wykliffe, care este un dușman al bisericii.

- Vă cer iertare, cucernice părinte, nu urmez învățăturile nici unui om. Urmez învățăturile lui Hristos, așa cum sunt scrise, și nu mă ocup nici de învățătorul Wykliffe, nici de un altul. Nu cunosc nici un lolard și nu m-am aliat cu ei.

Arhiepiscopul și starețul s-au întors spre lordul Marnell ca și cum l-ar fi întrebat dacă soția sa spune adevărul.

- Este exact, părinte, a zis el. Nu știu felul de trai al soției mele înaintea căsătoriei noastre, însă de atunci știu cu siguranță că n-a întâlnit pe nici unul dintre acești lolarzi mizerabili.

- N-ați primit învățătura lui Wykliffe, fiica mea? a întrebat Bilson.

- Nu știu nimic despre ea, părinte, căci într-adevăr nu cunosc în ce constă ea. Primesc ceea ce am găsit în această carte; și știu că dacă mă țin de cuvintele lui Hristos, nu pot să mă depărtez de adevăr.

- Cuvintele acestei cărți nu sunt acelea ale lui Hristos, a intervenit arhiepiscopul. Acest mizerabil Wykliffe, învățat de satan, a tradus sfântul text latin în erezii scrise în englezește.

- Vă rog atunci, părinte, să-mi dați această carte în latinește. Știu puțin această limbă și aș putea învăța s-o cunosc și mai bine.

Aceasta nu intra deloc în intențiile lui Arundel și i-a stârnit mânia.

- Nu vă voi da textul latin, a țipat el cu furie, și vă opresc de a citi sau învăța această limbă, căci știu bine că veți întrebuița știința voastră într-un scop funest.

- Cum puteți să interpretați exact ceea ce citiți, fiica mea? a întrebat starețul cu o prefăcută blândețe.

- Știu bine că n-aș putea s-o fac, a răspuns umil Margareta, dacă n-aș fi citit făgăduința lui Isus Hristos că va trimite alor Săi „Duhul adevărului, care-i va călăuzi în tot adevărul“ (Ioan 16.13), și astfel, cu ajutorul Său, sper să pot înțelege cuvintele Sale.

- Fiica mea, această făgăduință a fost făcută sfinților apostoli.

- Nu, părinte, ea a fost făcută sărmanilor păcătoși, altfel cum s-ar fi lepădat Petru de Învățătorul său și cum ar fi fugit ceilalți, părăsind pe Domnul, când a fost prins? Știu că inima mea este rea ca a lor, însă făgăduința mi-a fost dată și mie.

- Dați cartea voastră cucernicului părinte, Magda! a zis lordul Marnell, care părea grăbit să sfârșească mai repede și să îndepărteze furtuna pe care o provocase. Veți avea astfel iertarea și totul va fi terminat!

- Vă voi da cartea mea, domnule, după plăcerea voastră, fiindcă știu că femeile trebuie să fie supuse soților lor. De altfel, îi știu cuprinsul pe dinafară. Însă adevărul pe care această carte m-a învățat, nici dumneavoastră, nici altă persoană nu poate să mi-l răpească, pentru că el este de la Dumnezeu și nu de la oameni.

Ea a luat cartea, a sărutat-o și a întins-o soțului ei.

- Te-ai purtat bine, Magda, a spus acesta mai prietenos, în timp ce da volumul arhiepiscopului.

Arundel, cu un blestem contra tuturor ereziilor, a apucat cartea cu pulpana veșmântului său, parcă s-ar fi murdărit într-adevăr, și a aruncat-o în vatră. Ardea un foc bun și într-o clipă comoara prețioasă a Margaretei a fost consumată. Ea privea flăcările cu ochii plini de lacrimi.

- Arzi, sărmană carte, a spus ea. Fumul tău, ridicându-se la cer, va mărturisi că a citi Cuvântul lui Hristos și a-l iubi este considerat un păcat de cei ce-ar trebui să fie preoți ai lui Dumnezeu.

- Nu vreți să ascultați de adevăr? a strigat Arundel cu furie.

- L-am auzit, părinte, și va fi cu mine până în ultima zi. Însă sunt sigură că dacă învățătura voastră era potrivită acestui adevăr, n-ați fi aruncat în foc Cuvântul lui Dumnezeu care are puterea, dacă nu vă pocăiți, de a vă consuma și pe dumneavoastră.

- Nu v-am spus că această carte rea pe care am distrus-o nu este a lui Hristos, ci mai degrabă opera diavolului?

- Da, desigur, și iudeii vorbeau la fel: „Nu zicem, noi bine că ești samaritean și că ai demon?“ însă nu erau mai aproape de adevăr pentru aceasta. Și ce le-a răspuns Isus? „N-am demon, ci Eu cinstesc pe Tatăl Meu, dar voi nu Mă cinstiți“ (Ioan 8.48-49).

- Fiica mea, a intervenit starețul Bilson cu mai multă dulceață ca de obicei, nu cred că veți persista în greșeala voastră. Totuși, dacă așa va fi, noi avem mijloace pe care ne pare rău să le întrebuițăm. Știți, fără îndoială, că dacă vă încăpățânați, veți fi dusă în fața Consiliului Regal?

- Sunt gata, a spus Margareta.

- Și încă, a adăugat starețul cu vocea sa cea mai mieroasă, știți că nu vă putem îngădui de a da educație fiului vostru, care trebuie crescut în credința adevărată?

Cei doi preoți își ajunseseră ținta. Cuvintele lui Bilson au produs un efect pe care nu l-au putut obține furia lui Arundel. Un țipăt în care se amesteca groaza, spaima, disperarea, a ieșit de pe buzele Margaretei.

- Nu veți fi, nu puteți fi așa de cruzi! suspina ea. Luați tot ce am în lume, libertatea mea chiar, însă lăsați-mi copilul!

- Vedeți ce v-ați atras prin purtarea voastră, a zis arhiepiscopul. Cum vom putea să suportăm noi, care suntem apărătorii credinței, ca spiritul unui copil să fie otrăvit de învățături eretice?

- Dumnezeu separă un copil de mama sa? a gemut doamna Marnell; aceasta nu poate să fie voia Sa. O, dragul meu, scumpa mea comoară!

Lordului Marnell i s-a făcut milă de soția lui. Disperarea ei a trezit în sufletul lui împietrit, ceea ce se mai găsea încă bun, ceva drăgăstos.

- Magda, a zis el prietenos, voi avea grijă ca să nu ți se ia copilul, dacă vei recunoaște greșeala și vei cere cu umilință iertarea acestor cucernici părinți.

- Înțeleg, domnule, a răspuns ea; îmi redați copilul meu mult iubit dacă aș nega adevărul lui Hristos. Aceasta este imposibil, nu o pot face.

- Persistați să numiți erezia voastră „adevărul lui Hristos“? a răcnit arhiepiscopul cu furie. Ei bine! alegeți între „adevărul lui Hristos“ și copilul vostru!

Ea a tremurat din cap până în picioare, ca scuturată de friguri și hohotele o înăbușeau. Văzând-o astfel, o inimă de piatră s-ar fi topit. Soțul său o plângea, însă nu mai putea să facă nimic; Arundel era copleșit de patima și de ura lui, iar Bilson n-avea inimă. Însă răspunsul tinerei femei a fost hotărât și fără ezitare:

- Aleg pe Hristos!

Ridicându-se, arhiepiscopul i-a poruncit să îngenuncheze și cu toată solemnitatea și măreția îngrozitoare pe care Roma știa așa de bine s-o întrebuițeze pentru amenințările și blestemele ei, el a citat-o să apară în fața Consiliului la 17 septembrie următor. Așteptând, ea trebuia să fie surghiunită într-una din închisorile regatului și aceasta în aceeași zi. Lordul Marnell a căutat să se opună și să determine fața bisericească să revină asupra hotărârii sale. Prevăzuse că soția sa va apare în fața tribunalului și va fi probabil condamnată la închisoare câțva timp, dar nu se gândise deloc la închisoarea preventivă. Arundel a refuzat cu tărie să schimbe ceva din hotărârea sa.

Margareta s-a adresat atunci călăilor săi:

- Domnule, soțul meu, și dumneavoastră, cucernici părinți, acordați-mi o ultimă rugămintă: dați-mi voie să-mi îmbrățișez încă o dată copilul.

Arhiepiscopul nu părea dispus să cedeze, însă lordul Marnell a declarat cu autoritate că soția sa trebuie să-și ia adio de la fiul ei și Margareta a fost lăsată să se retragă.

Ea a urcat ca prin vis scara întortocheată și a găsit pe micul Godefroy râzând cu zgomot, cu Alis. Sărmana mamă a rămas o clipă pe pragul ușii, privind acest cap blond, această figură mult iubită, repetându-și: „Pentru ultima oară... “ Slujnica a zărit-o deodată și a fost îngrozită de expresia chipului ei.

- Ce aveți, nobilă doamnă? Ce vi s-a întâmplat? S-ar putea crede că v-ați auzit sentința de moarte!

Margareta și-a trecut mâna pe frunte cu un aer rătăcit.

- Într-adevăr, Alis, am văzut tot ce este amar în moarte. După toate acestea a muri trebuie să fie o bucurie. Însă aceasta ține încă de viitor.

Ea s-a așezat, a luat copilul pe genunchii ei și câteva clipe a rămas tăcută. Apoi a zis - și vocea ei, tremurătoare puțin, era tot așa de calmă ca de obicei:

- Godefroy, mă iubești?

- Da, mamă, te iubesc mult.

- Biet copil, ce vei face fără mine?
  - Mamă, unde te duci?
  - Trebuie să plec, copilul meu. Ascultă-mă cu atenție, ca să nu uiți nimic. Ți amintești despre ceea ce ți-am spus despre Isus Hristos?
  - Da, bineînțeles.
  - Bine, dragul meu. Și iubești pe Isus care a murit pentru tine?
  - Da, mamă, Îl iubesc și te iubesc și pe tine.
- Răspunsul naiv al copilului a făcut-o pe Margareta să-și piardă calmul pe care se silea să și-l păstreze.
- Amintește-ți întotdeauna, copilul meu preaiubit, că numai Isus poate să ne mântuiască. Nu poți să te mântuiești tu singur. Roagă-L din toată inima ta să te mântuiască și iubește-L toată viața ta, până la sfârșit. Alis, fata mea, dacă te va lăsa lângă el, ajută-l să-și amintească de toate acestea.
  - Nobilă doamnă, voi face tot ce vreți, a răspuns Alis plângând. Ea nu știa ce se petrecuse, însă înțelegea că acel ceas era solemn.
  - Și acum, fiul meu, îmbrățișează-mă. Dă-mi încă un sărut - ultimul. Când ne vom revedea vom fi în cetatea preafelică. Adio, scumpul meu! Dumnezeu să te aibă în grija Sa! Dumnezeu Însuși să te învețe ceea ce eu nu pot să-ți spun. Să-ți ierte păcatele și să te ajute, să te conducă în acea locuință binecuvântată, unde te voi revedea și unde păcatul, lacrimile și despărțirea nu vor mai fi!
- În timp ce slujnica lua cu ea pe micul băiat, acesta s-a întors și a zis mamei sale:
- Dumnezeu să fie cu tine!⁵
  - Cu atât mai mult acum! a murmurat Margareta cu jumătate de voce. Ce este mai amar decât moartea a trecut. Nu-mi mai rămâne decât Hristos!

8. O locuință posomorâtă

Doamna Marnell a fost transportată chiar în acea seară în închisoarea pe care trebuia s-o ocupe, la Turnul Londrei. Când ușa închisorii a fost încuiată după ea, a privit locuința unde avea să trăiască de acum înainte. Era o mică celulă pătrată, cu zidurile albe văruiți și slab luminată printr-o fereastră strâmtă, cu gratii de fier. Nici un fel de mobilier; a trebuit să fie aduse de la casa Marnell câteva obiecte permise de regulament: o saltea cu o cuvertură, un scaun de bucătărie și un crucifix; aceasta era tot. Prizoniera trebuia să rămână acolo până în septembrie. Zilele se scurgeau cu o monotonie descurajatoare. Lordul Marnell venea câteodată să-și vadă soția, însă vizitele erau rare și nimeni altcineva nu intra în închisoare. Prin paznicul său, care-i arăta o oarecare bunăvoință, Margareta a aflat despre evenimentele grele care se petreceau în Anglia. Milordul de Hereford intrase în țară înainte de a-și termina timpul său de exil și luase ostatic pe Richard, în castelul său de la Flint.

- Ce va face el? a întrebat Margareta.
- Eu nu știu nimic, a răspuns paznicul; poate va căuta să devină rege el însuși. Doresc asta pentru grațierea dumneavoastră, pentru că este obiceiul de a da drumul la prizonieri, la începutul unui nou regim.

După câțiva timp, Henri de Bolingbroke confirma prezicerea paznicului; el a omorât pe Richard și a luat tronul în stăpânire. Nefericitul rege, cu inima prea duioasă și tare încrezătoare, nu avea decât 33 de ani. Mica regină, văduvă la 11 ani, a fost trimisă în Franța, însă minunata ei colecție de bijuterii a rămas în mâinile lui Henri.

---

⁵ Acesta era salutul obișnuit la plecare sau la despărțire.

Această schimbare a monarhului nu a adus nici o ameliorare în situația Margaretei: din contră, starețul Bilson era un prieten personal al noului rege, iar persecuțiile contra lolarzilor aveau să fie în timpul domniei lui mai violente ca oricând.

La 16 septembrie 1400, lordul Marnell, părăsind închisoarea soției sale, a întâlnit pe starețul Bilson, care intra acolo.

- Ați reușit, domnule, să convingeți pe doamna Marnell de greșelile sale? a întrebat preotul.

- Nici măcar n-am încercat, a răspuns cu uscăciune lordul Marnell. Adio, Magda, te voi revedea în curând.

- Adio, domnul meu, a zis Margareta, care pentru prima dată în viața ei, regreta văzând pe soțul ei că se îndepărtează. Într-adevăr, de câtva timp lordul Marnell era așa de enervat împotriva conducătorilor săi spirituali, încât se temea să-i întâlnească.

- Ați avut timp, fiica mea, a spus starețul când a fost singur cu Margareta, să vă pară rău de greșelile voastre, cu rugăciune și cu pocăință. Recunoașteți acum că ați păcătuit grav?

- Nu, părinte.

- Într-adevăr?! Îmi pare rău să vă aud. Nu vă temeți de dezaprobarea bisericii?

- Nu mă tem, căci Hristos Însuși a zis: „Vă vor da afară din sinagogi, ba încă vine ceasul când oricine vă va ucide să i se pară că aduce o jertfa lui Dumnezeu“ (Ioan 16.2).

- Terminați cu eternele voastre citate! a strigat abatele cu furie.

Însă Margareta nu a răspuns decât prin alt verset din Evanghelie: „Cel care este din Dumnezeu ascultă cuvintele lui Dumnezeu; de aceea voi nu ascultați, pentru că nu sunteți din Dumnezeu“ (Ioan 8.47).

- Fiți blestemată de biserică, eretică mizerabilă! a strigat Bilson nebun de mânie și, pierzând tot controlul asupra lui însuși, a lovit-o peste față.

- Luați seama, a răspuns ea, să nu atrageți asupra voastră blestemul lui Hristos, care este Capul și Domnul Bisericii, căci El nu suferă cu plăcere ca una din oile Sale să fie rău tratată.

- Taci din gură, vrăjitoare! a răspuns starețul.

- Nu sunt vrăjitoare, s-a apărât calm Margareta. Vă citez numai cuvintele lui Hristos și nu vreți să le ascultați. Însă este scris: „Le-a orbit ochii și le-a împietrit inima, ca să nu vadă cu ochii, să nu înțeleagă cu inima, să nu se întoarcă la Dumnezeu ca să-i vindec“ (Ioan 12.40).

Starețul nu a putut suporta mai mult. El a lovit pe tânăra femeie atât de violent, încât ea a căzut fără cunoștință pe lespezile celulei sale. Prin aceste mijloace barbare, punând astfel capăt „eternelor citate“ ale Margaretei, el a deschis ușa cu ajutorul unei chei pe care o purta la el și a dispărut în grabă.

Când lordul Marnell a revenit în aceeași seară să vadă pe soția lui, a găsit-o leșinată, zăcând în nesimțire.

Paznicul, care era milos cu prizoniera sa, s-a dus să caute un medic numit Simon, care a constatat că Margareta era grav rănită la cap, în urma căderii.

- Când trebuie să apară doamna Marnell în fața Consiliului? a întrebat el.

- Mâine.

- Mâine? Este imposibil. Nu este în stare să suporte oboselile unui interogatoriu.

- Spuneți-le chiar dumneavoastră judecătorilor săi, a spus lordul Marnell, pentru că pe mine nu mă vor crede.

Domnul Simon s-a dus fără întârziere la Consiliu, pe care-l prezida Arundel. Acesta din urmă nu voia să creadă despre boala victimei sale și voia să treacă peste aceasta, cu toate spusele doctorului, când, spre mirarea tuturor, Bilson s-a ridicat și a propus amânarea interogatoriului. Colegii săi, mirați, au trecut de partea lui. Vom vedea mai târziu care erau gândurile acestui om crud, folosindu-se de domnul Simon în această ocazie! S-a hotărât deci reluarea cazului în luna februarie.

Însă Margareta a căzut grav bolnavă. Domnul Simon, care n-avea inima rea, a obținut îmbunătățiri în regimul prizonierei: un pat, lenjerie, câteva bunătăți au fost aduse din casa Marnell în închisoare și mai ales - o favoare mare - s-a permis Alisei Jordon să vină ca să îngrijească pe stăpâna ei, care timp de multe luni, cu mare greutate mai era conștientă de ceea ce se petrecea în jurul ei.

Într-o noapte posomorâtă și rece de iarnă, când o singură lumânare fumega lumina din strâmta celulă, Margareta a murmurat deodată:

- Cine e acolo?

- Eu sunt, scumpă stăpână, Alis Jordon.

- Alis Jordon!... Unde sunt eu? Este un vis îngrozitor... Suntem la Lovell? Vocea Alisei tremura răspunzând:

- Nu.

- Unde, deci, atunci? Ah, îmi amintesc! Este Turnul Londrei și sfârșitul este aproape.

- Nu, nu, nobilă doamnă, vă merge mai bine, mult mai bine acum.

- Nu vorbesc de moarte prin boală, Alis, ci de sfârșitul lungii mele călătorii până la poarta cetății sfinte; drumul a fost greu și dureros, văd venind sfârșitul cu bucurie. Oricât de teribil ar fi sfârșitul, eu l-aș putea suporta acum. Sufletul meu este desprins de pământ. Nu mai doresc nimic altceva decât pe Hristos și să fiu, în sfârșit, lângă El. Alis, cum o duce fiul meu? Până aici n-am avut curaj să vorbesc despre el, dar acum...

- Cred că merge bine, scumpă doamnă, însă nu l-am văzut de mult timp. Lordul Marnell l-a trimis la doamna Lovell.

Ochii Margaretei arătau toată bucuria pe care i-o pricinuiau aceste vești.

- Domnul meu a venit aici de când sunt bolnavă?

- El vine în fiecare zi, stăpână.

- Mama mea știe că sunt suferindă?

- Lordul Marnell i-a spus, fără îndoială, prin domnul Pynson, când acesta a luat copilul.

- Domnul Pynson? A venit aici?

- A sosit în ziua sfântului Luca și a plecat cu micul domnișor.

- Ce a spus el, Alis, când a auzit că sunt în închisoare?

- Și-a acoperit fața și a plâns cu amărăciune.

Margareta a întors fața spre perete.

- La trecerea prin încercarea focului, a murmurat ea, pentru el ca și pentru mine! Pe acest drum vrea Tatăl să-l aducă la El? În acest caz, Richard, pot să suport totul!

16 februarie a sosit. În această dimineață lordul Marnell a ieșit din casă pentru ca să se ducă la soția sa, când a întâlnit pe starețul Bilson, surzător și amabil, ținând sub braț un sul de pergament.

- Ce aveți acolo, părinte? a întrebat lordul Marnell.

- Este actul de acuzare al doamnei Marnell. Excelența voastră știe că mâine trebuie să apară în fața Consiliului și va fi judecată.

- Îmi place să cred, cucernice părinte, că veți depune toate eforturile pentru ca sentința să fie pe cât se poate de blândă.

- Domnule, noi n-avem decât o pedeapsă pentru eretici, a replicat Bilson și un surâs feroce i-a descoperit toți dinții. Legea care o privește a fost aprobată ieri de rege.

- O singură pedeapsă? a spus lordul Marnell cu mirare. Și care este?

- Moartea.

Lordul Marnell s-a clătinat, auzind această veste îngrozitoare.

- M-ați înșelat, părinte! M-ați înșelat! a strigat el. Când m-am adresat dumneavoastră acum câteva luni, mi-ați spus că ereticii vor fi închiși.

- Domnule, v-am spus că legea nouă datează de ieri. Până acum ereticii erau, în adevăr, pedepsiți prin închisoare, însă acum...

Văzând cum a fost înșelat de preot, lordul Marnell și-a ieșit din fire de furie. A dat drumul la injurii și blesteme îngrozitoare, însă starețul nu s-a clintit.

- Domnule, vă rog fierbinte să nu blestemați, altfel vă voi pedepsi, a spus el liniștit.

Printr-un mare efort, lordul Marnell a reușit să se stăpânească și a întrebat ce moarte era prevăzută de lege.

- Decapitarea sau moartea prin arderea pe rug, după plăcerea regelui, a spus Bilson cu indiferență.

- Doamna Marnell, fiind soția unui membru al Camerei, va fi decapitată?

- Probabil.

- Părinte, dați-vă toată silința ca sentința să fie aceasta, dacă regele nu iartă!

- Regele nu iartă pe eretici. Este un fiu foarte supus al sfintei biserici mame. Și în ceea ce privește eforturile mele slabe, domnule...

- Dacă ați vrea, ați putea, a replicat lordul Marnell, și eu vă voi constrânge.

El s-a îndepărtat rapid.

Preotul l-a urmărit o clipă cu ochii și expresia triumfătoare a figurii sale era ca aceea a unui demon.

9. Tribunalul

În dimineața de 17 februarie, Margareta a părăsit închisoarea pentru a apare în fața judecătorilor. Lordul Marnell, care de câțiva timp arăta multă bunătate soției sale, ca și cum ar fi dorit prin aceasta să ispășească răul pe care-l dezlănțuise, a ajutat-o să intre în literă și a călărit lângă ea.

Sala consiliului, acoperită de cearșafuri roșii, și băncile rezervate spectatorilor, erau pline de lume. Margareta a avut un moment de reculegere la vederea acestor figuri necunoscute și obraji ei palizi s-au colorat ușor, în timp ce lordul Marnell a condus-o la locul ei. Arundel, arhiepiscopul de Canterbury, ocupa scaunul de prezident; el avea la stânga sa pe abatele Bilson. Mai mulți stareți, stareți de schit și demnitari laici și eclesiastici compuneau restul tribunalului.

Timp de opt ore încărcate de ură ei au întrebat pe acuzată - și cu ce curaj și cu ce îndrăzneală eroică le-a răspuns la toate întrebările! Domnul Simon a intervenit în două rânduri pentru a cere repaus pentru bolnava lui și el a cerut insistent să i se dea o gură de vin pentru ca să capete putere. Starețul Bilson s-a arătat, în sfârșit, sub înfățișarea sa adevărată. Nu mai era preotul blând și convingător, ci acuzatorul fără milă. Arhiepiscopul hărțuia pe prizonieră cu întrebări și se silea să-i găsească vreo vină.

A întrebat-o, între altele, dacă credea că, în taina cinei, pâinea și vinul deveneau real trupul și sângele lui Hristos.

- Sigur că nu, a răspuns Margareta. Hristos fiind pe pământ, nu putea să-și dea trupul să-l mănânce apostolii Săi, pentru că atunci n-avea decât un trup omenesc. Mai mult, dacă pâinea ar fi devenit într-adevăr trupul Său, El n-ar fi mâncat propria Sa carne; ar fi împotriva oricărui raționament.

- Tainele credinței sunt deasupra raționamentului, a zis arhiepiscopul Arundel.

- Este adevărat, părinte, cu mult deasupra judecății, dar nu împotriva acestei judecăți.

- Credeți în purgatoriu?
- Biserica învață că există și nu spun că aceasta poate fi fals, însă nu găsesc nici o mențiune despre el în cartea mea.
- Vă rugați sfintei Fecioare, sfinților îngeri și sfinților?
- Nu, aceasta nu este în carte. „Tot ce veți cere Tatălui în numele Meu, voi face“, a spus Hristos, însă n-a zis niciodată: ce veți cere sfântului Mihai sau sfintei Ana.
- Considerați că spovedania este un lucru bun sau rău?
- Ea poate fi bună, nu știu, însă nu se vorbește despre ea în cartea mea. Vă rog, cucernice părinte, dacă în altă parte a Cuvântului lui Dumnezeu se vorbește despre acest lucru, dați-mi să văd și voi crede, însă nu înainte.
- Spre sfârșitul zilei, arhiepiscopul și stareții s-au sfătuit un moment cu voce înceată, apoi Arundel s-a întors spre prizonieră.
- Margareta Marnell, baroana Marnell de Lymington, Curtea întrebă dacă sunteți de acord să semnați acest pergament și să primiți ceea ce conține.
- Lăsați-mă să-l citesc, domnul meu, și vă voi răspunde după aceea.
- Arundel n-avea nici o poftă de a citi pergamentul, însă Margareta a refuzat cu energie să semneze, fără a avea cunoștința de ce scrie. La sfârșit i s-a citit documentul. El conținea promisiunea de a se lepăda de doctrina lolarzilor și de a împlini o pedeapsă severă, pentru a ispăși toată tulburarea pe care a adus-o bisericii. Margareta, refuzând cu tărie să-l semneze, arhiepiscopul a prevenit-o că se expune să suporte pedeapsa capitală.
- Puteți să mă condamnați cum vreți, a zis ea și vocea ei, deși slabă, era totuși clară și distinctă. Nu mă tem. Știu că puteți să-mi distrugeți trupul, însă nu veți putea niciodată să-mi atingeți sufletul. El este al lui Hristos și în mâinile Lui, nu într-ale voastre, îmi încredințez trupul și sufletul.
- Arhiepiscopul a citit sentința tribunalului:
- „Curtea, găsind pe Margareta, baroana Marnell de Lymington, vinovată de toate crimele de care este acuzată, o condamnă să fie arsă de vie în locul numit Tower Hill, la 6 martie.“
- Prizoniera și-a plecat capul, apoi s-a ridicat și calm, a ieșit din sală, urmată de soțul ei.
- După ce Lordul Marnell a întins-o pe patul ei din închisoare, n-a putut să se stăpânească să-și dea drumul furiei.
- Ah! a făcut el, strângând pumnii, dacă vă voi ține aici, starețe Bilson...
- Îl vei ierta, domnule, a spus Margareta cu o voce stinsă.
- Ce? Eu? Să-l iert? Ce femeie ești, Magda! Nu, ci pe drept îi voi rupe toate oasele. Pe credința mea, Magda, acești doi ticăloși m-au jucat și au mers mai departe decât au fost intențiile mele. Voi avea greutatea ca să te scot de aici, dar îmi voi depune toate eforturile pentru a te salva. Să știi că nu sunt privit favorabil de către noul rege, cum eram față de Richard al II-lea, al cărui suflet este acum la Dumnezeu. Margareta, vrei să mă ierți?
- Din tot sufletul, domnul meu, știam că nu ai vrut tot ceea ce mi s-a întâmplat. Și te rog, să nu te frământă, gândind că ești cauza morții mele, pentru că te iert, așa cum m-a iertat Hristos!
- Magda, nu pot să te înțeleg. De unde vine faptul că ești calmă și liniștită, în fața morții care te amenință?
- Hristos este cu mine și unde se găsește Hristos, totul este în pace. „Vă las pacea; vă dau pacea Mea. Nu v-o dau cum o dă lumea“ (Ioan 14.27). „V-am spus aceste lucruri ca să aveți pace în Mine. În lume veți avea necazuri, dar îndrăzniți Eu am biruit lumea.“
- Părăsind închisoarea, în aceeași seară, lordul Marnell s-a dus la Curte. De când Richard al II-lea fusese detronat, nu-i călcăse piciorul pe acolo; însă voia să încerce totul pentru a-și salva soția.
- După multe convorbiri a fost admis în prezența regelui Henri, dar când acesta a înțeles că i se cere grațierea unei eretice, el a strigat: „Niciodată nu voi acorda iertare unui lolard!“ și a întors

spatele lordului Marnell. Acesta și-ar fi dat toată averea pentru a-și distruge lucrarea făcută de el în ultimele 18 luni. Nu se gândise că starețul Bilson are să cheme pe arhiepiscop, nici că Magda va rezista așa de hotărâtă. Nu o cunoștea decât ca pe o femeie delicată și supusă și nu se aștepta să găsească în ea un caracter de eroină și de martiră. El s-a adresat pe rând, prințului de Galles și celorlalți înalți demnitari ai Curții, rugându-i să intervină pe lângă părintele lor, însă unii aveau teamă să se compromită, alții, animați de sentimente de ură împotriva ereticilor, nu voiau s-o facă. Regina însăși era îngrozită și se temea pentru propria ei liniște. Cu toate aceste insuccese, lordul Marnell nu s-a lăsat; el a mai spus regelui că Margareta era tânără și fără experiență, că la arestarea ei, pedeapsa capitală nu era în vigoare contra lolarzilor... Totul a fost inutil, Henri a rămas neînduplecat și Bilson care îl ruga în secret, nu era străin de atâta severitate.

La 26 februarie Alis Jordon fusese la casa Marnell, și când a revenit la închisoare, Margareta a văzut îndată că ceva o neliniștea și a întrebat-o ce se petrecuse.

- Vă amintiți, nobilă doamnă, de ziua când v-ați dus la Bostock cu domnul Pynson, pentru a auzi o predică?

- Cum s-o uit?

- Domnul Sastre este cel care a vorbit, nu-i așa?

- Da, fără îndoială; dar de ce aceste întrebări?

- Nobilă doamnă, el a fost ars de viu în dimineața aceasta.

- Domnul Sastre?! Cine ți-a spus?

- Cristophe mi-a povestit. Și acest om nenorocit, starețul Bilson - căci cu toate că este preot este un om rău - asista la chinuri și-l tot silea pe domnul Sastre să-și mărturisească ereziile. Dar domnul Sastre a rămas hotărât până la sfârșit!

Margareta a întors capul. Figura venerabilă a lui Sastre, atunci când se apleca spre ascultătorii din Bostock, era vie în amintirea ei!

- Scump învățător bătrân! a murmurat ea. Nu veți căuta mult prin mulțimea cerească pentru a găsi una din figurile întoarse cu privirea spre dumneavoastră, în capela din Bostock.

10. „Iată un car de foc și cai de foc... “

În seara de 1 martie, în timp ce lordul Marnell era cu Margareta în celula sa, ea i-a cerut timid dacă vrea să-i acorde o favoare: dorea mult să scrie o ultimă scrisoare mamei sale și îi lipseau cele necesare. Putea să i le procure? Lordul Marnell a răspuns îndată că va face tot posibilul pentru a o satisface.

A doua zi, când Alis a revenit de la casa Marnell, unde s-a dus să caute lenjerie pentru stăpâna ei, aducea cu ea o pâine mare rotundă. La această vedere paznicul a încruntat sprâncenele, însă Alis i-a spus că doamnei Marnell nu-i plăcea hrana de la închisoare și că ar fi crud să-i refuze o bucată de pâine de acasă, când nu-i mai rămâneau decât câteva zile să trăiască. Paznicul a clătinat din cap și a lăsat-o să treacă. Odată lăsată în siguranță în celulă, Alis a rupt pâinea și din ea a ieșit o călimară mică, un toc și mai multe foi fin rulate. Ochii Margaretei au strălucit la vederea lor și ea și-a scris scrisoarea în ascuns, în noaptea următoare. Însă cum s-o facă să iasă din închisoare fără pericol? Alis a rezolvat această nouă greutate, propunând să coasă scrisoarea într-una din pernele care trebuiau să fie aduse la casa Marnell după execuție.

Ultima zi a doamnei Marnell s-a scurs încet și când seara a sosit, cheia paznicului a scârțâit în broască. Margareta a ridicat ochii, așteptându-se să vadă pe soțul ei, dar starețul Bilson era cel ce intra. Miosul preot înainta cu capul plecat și mâinile încrucișate, fără a răspunde la salutul

doamnei Marnell; apoi s-a așezat pe un scaun și timp de câteva minute a cercetat pe Margareta în tăcere.

- Pentru ce pricină ai venit, părinte?

- Pentru a te privi, copil al diavolului! a fost răspunsul politicos al starețului. Însă în acest moment s-a auzit la ușă vocea enervată a lordului Marnell.

- Dacă dorești să vezi un copil al diavolului, nu este nevoie să privești mai departe decât în oglinda ta!

Starețul s-a ridicat.

- Nu este îngăduit unor sărmani și umili servitori ai lui Dumnezeu să țină la ei un obiect de mândrie cum este oglinda, a zis el, trăgându-și șiragul de mătânie și începând să treacă mătâniile printre degete cu devotament.

- Slujitor al lui Dumnezeu! a repetat lordul Marnell, prea enervat pentru a fi prudent. Crezi tu că ești slujitorul lui Dumnezeu? Dacă Dumnezeu n-are pe alții mai buni ca tine, atunci El este într-adevăr rău servit.

Starețul a aruncat o privire piezișă lordului Marnell, însă n-a răspuns nimic și a continuat să-și murmure rugăciunile cu mai mult devotament ca niciodată.

- N-ai alt loc pentru a-ți mormăi rugăciunile? a strigat baronul nerăbdător.

Starețul s-a îndreptat fără cuvânt spre ușă; însă sosit acolo, s-a întors și, întinzând brațul spre Margareta și soțul ei, a murmurat câteva cuvinte neînțelese.

- Ieși de aici cu blestemele tale! a strigat lordul Marnell scos din fire.

Însă starețul dispăruse fără să fi știut cum. Părea că dispăruse în noapte, într-un fel misterios.

- În sfârșit, iată-ne scăpați de el, a spus lordul Marnell cu un suspin de ușurare. Alo, paznic, încuie ușa, te rog, și lasă-ne singuri un moment.

Paznicul a ascultat și lordul Marnell, așezându-se lângă patul soției sale, a sfătuit-o să doarmă; dar ea i-a răspuns surâzând că nu va mai dormi în această lume.

- Ei bine, Magda, a reluat el; mai ai ceva să-mi spui? Pot să fac ceva pentru tine? Crede-mă, voi face cu bucurie, nu are importanță ce.

- Domnul meu, îți recomand slujitoarele mele și în special pe Alis, care m-a servit cu grijă și cu devotament. Și doresc să rămână pe lângă fiul nostru, dacă ea consimte. Aș vrea de asemenea să i se vorbească despre mine bietului nostru copil, ca să nu mă uite, însă, mai presus de toate, să i se vorbească despre Domnul pentru care voi muri și care, iubindu-mă în această lume, m-a iubit până la capăt. Spuneți-i că Hristos trebuie să aibă primul loc în sufletul lui. Am încredere că va fi adus la Mântuitorul - m-am rugat atât pentru el - și Hristos mi-a promis că tot ce voi cere în numele Său, va face.

- Margareta, te-ai rugat vreodată pentru mine?

- Adesea, domnul meu, foarte des, și voi face acest lucru până la ultima mea suflare.

- Biserica învață că morții pot să se roage pentru un pământean, a spus lordul Marnell.

- Biserica învață, dar eu n-am găsit în carte; totodată, dacă va fi cazul, mă voi ruga lui Dumnezeu, acolo sus pentru tine.

- Margareta, trebuie să-ți spun că vorbele și toată purtarea ta din ultimul timp m-au făcut să reflectez mai mult, ceea ce n-am făcut până acum. Va fi o satisfacție pentru tine, poate. Pare că dai puțină importanță perspectivei focului prin care vei trece pentru a atinge slava. Aș putea face și eu la fel?

- Nu spune „slavă“, ci „Hristos“. Nu aș vrea să fiu în slavă fără Hristos. Mă bucur într-adevăr dacă în slăbiciunea mea am putut să fiu de folos sufletului tău. Și, crede-mă, dacă într-o zi ar trebui să treci prin aceeași încercare, Hristos îți va da puterea necesară pentru a o suporta. Să fie oare un lucru mare, când iubești pe Hristos și când Îl vezi de cealaltă parte a focului, să treci prin foc?

Scumpul meu domn, îți spun aceste cuvinte de pe pragul cetății cerești și te rog să-l învățați pe fiul meu. Este de o mie de ori mai bine să nu ai nimic, dar să-L ai pe Hristos, decât să ai totul fără El!

Aceste cuvinte răsunau încă în urechile lordului Marnell a doua zi dimineață, spre orele opt, când stătea pe scara de la intrarea casei Marnell și privea Turnul, urmărind în gând jalnicele pregătiri care se făceau. Margareta preferase să fie singură pentru acest moment suprem. Lordul Marnell a fost tras din funebra sa visare, de cineva care-i pronunțase numele. Întorcându-se, a văzut doi oameni, îmbrăcați ca niște călători. Unul dintre ei era în vârstă; barba și părul îi erau albe ca zăpada; celălalt era Richard Pynson.

- Domnule Pynson, ce vă aduce aici? Copilul o duce bine?

- Este bine, la fel și doamna Lovell, a răspuns Richard, cu o voce înăbușită. Am venit aici pentru unele treburi care-l privesc pe prietenul meu de aici și tocmai am aflat că doamna Marnell trebuie să moară azi.

- Da, este foarte adevărat, din nenorocire!

- Nu este deci nici un mijloc de scăpare? a strigat Richard cu disperare. Mi-aș da viața de o sută de ori pentru ea!

- Și eu tot așa, a răspuns lordul Marnell. Nu, nu este nimic de făcut. Regele a refuzat grațierea.

- Când va fi executată?

- La orele nouă.

- Veniți, domnule Carew, a spus Richard prietenului său, să mergem acolo.

- Veți merge să vedeți chinul ei?

- Vreau s-o văd, a spus Richard, până ce va merge în paradisul lui Dumnezeu.

În acea dimineață, mult timp înaintea orelor nouă, o mulțime imensă se înghesuia pe Tower Hill. Unii ca arhiepiscopul Arundel, veneau acolo plini de ură, fericiți să vadă murind un lolard. Alții, aveau dimpotrivă sufletul plin de milă pentru tânăra femeie care avea să fie unul dintre primii martiri ai credinței celei noi.

Însă cea mai mare parte dintre privitori alergaseră acolo ca la un spectacol, cu totul natural, fără să se împovăreze cu întrebări mai adânci.

Când marele clopot al Turnului a sunat ora nouă, Margareta a apărut însoțită de comisarul regal și de starețul Bilson. Ea era îmbrăcată cu o rochie lungă, albă, capul îi era descoperit și mergea cu picioarele goale. Înainta încet, însă cu cel mai mare calm. Sosită la locul de chin, comisarul a silit-o să se spovedească:

- Mă voi mărturisi, a spus ea, Aceluia care singur mă poate ierta.

Și ridicând ochii spre cer a spus cu o voce clară și hotărâtă:

„O, Doamne, Dumnezeu, care ești mai presus de toate lucrurile și care ai dat pe Fiul Tău să moară pentru mine, îți mărturisesc că sunt o sărmană păcătoasă, nedemnă de harul Tău și de mila Ta. Zi după zi, timp de 23 de ani, am spus și am gândit ceea ce n-ar fi trebuit să gândesc, să spun sau să fac. Pentru aceasta, o Tată! Te rog în bunătatea Ta să mă ierți și să nu mă vezi pe mine, ci pe Fiul Tău Isus Hristos, prin dreptatea cu care sunt îndreptățită și care m-a iubit după cum L-ai iubit Tu. O, Doamne Dumnezeu, nu întoarce fața Ta de la slujnica Ta, în sufletul căreia Tu ai pus această rugăciune!“

Starețul și comisarul erau extrem de încurcați, însă nu îndrăzneau să impună tăcere victimei, pentru că toată mulțimea părea fermecată de cuvintele ei.

„Nu este nici un rău în ceea ce spune, mi se pare,“ a remarcat o femeie care stătea în picioare, lângă Pynson.

- Vrei să te spovedești, mizerabilă eretică? a întrebat starețul.

- M-am mărturisit lui Dumnezeu, a răspuns Margareta, și nu mă voi mai mărturisi unui om.

Ajutoarele călăilor au îngrămădit lemnele în așa fel, ca rugul să se consume rapid. Apoi comisarul a citit cu voce tare actul acuzației. Era foarte lung și această lectură a durat aproape un sfert de oră. Apoi ajutoarele au legat pe Margareta de un stâlp cu un lanț. Călăul s-a apropiat atunci de rug cu o torță aprinsă.

- Îmi permiteți să adresez câteva cuvinte mulțimii? a întrebat Margareta pe Bilson.

- Nicidecum, a spus el. Ai vorbit deja prea mult.

Crengile au început să ardă. Margareta, în picioare pe rug, cu mâinile încrucișate pe piept, a rămas nemișcată, cu ochii ridicați spre cer. Flăcările urcau și se încolăceau în jurul ei; dar ea părea că nu vede nimic, nu simte nimic: nici un tremur, nici o groază pe această figură palidă care privea în sus. Dimpotrivă, o expresie strălucitoare de extaz. Și deodată s-a auzit vocea melodioasă a Margaretei Lovell care se înălța așa de clară - tot așa de curată ca odinioară, în pașnica locuință părintească. Ea zicea:

„Vrednic este Mielul care-a fost înjunghiat să primească putere, bogăție, înțelepciune, cinste, tărie, slavă“... vocea s-a stins și cuvintele „și binecuvântare“ au fost pronunțate în slava cerului.

Din mijlocul mulțimii s-a ridicat o altă voce, care părea a lui Richard Pynson:

„Eu sunt învierea și viața. Cel care crede în Mine, nu va muri niciodată!“

„Nobilul șir al martirilor Te laudă!“ a adăugat cu vocea pe jumătate bătrânul Carew.

Astfel, Margareta Lovell a slăvit pe Domnul în flăcări.

11. Scrisoarea Margaretei

Iarna a făcut loc primăverii și găsim castelul Lovell și pe locuitorii săi ca în ziua unde i-am văzut pentru prima dată. Doamna Lovell, totdeauna activă, se ducea și venea în marea bucătărie unde doamna Caterina și tinerele ei slujnice erau ocupate, însă ea purta astăzi voalul de văduvă și figura ei slăbită nu mai avea aceeași veselie ca înainte.

Richard Pynson a adus de la Londra groaznică veste a morții Margaretei și doamna Lovell, în marea ei durere, a afirmat solemn că nimic nu va putea s-o facă să-l ierte pe ginerele său.

Când Richard Pynson vorbise să părăsească în sfârșit castelul Lovell pentru a se reîntoarce lângă tatăl său, castelana i-a spus:

- Vă iubesc ca pe fiul meu, Richard, și sunt acum o bătrână singuratică. Nu mă părăsi atâta timp cât voi trăi. Și tânărul, cu ochii plini de lacrimi, îi sărutase mâna, promițându-i că nu o va părăsi fără consimțământul ei.

În dimineața zilei despre care vorbim, doamna Lovell a fost anunțată că un gentleman străin cerea s-o vadă și câteva minute mai târziu ea se afla în fața lordului Marnell, pe care nu l-a recunoscut de la început. Șase ani trecuseră de la ultima lor întâlnire, de la căsătoria Margaretei, însă părea îmbătrânit cu 20 de ani. Talia lui înaltă nu se curbase, însă grăsimea îi dispăruse, trăsăturile feței îi erau trase și părul îi albise complet. Gesturile lui iuți de altădată făcuseră loc unei gravități liniștite. Când și-a dat seama că doamna Lovell nu-l recunoaște, a spus:

- Nu știi cine sunt, mamă?

Mirarea castelanei i-a alungat pentru o clipă ura.

- Într-adevăr, fiul meu, nu te-am cunoscut. Ce mult te-ai schimbat!

- Știu, a răspuns el. Unde este Godefroy?

- În grădină, cu domnul Pynson. Mă duc să-l caut. Micul Godefroy a venit după câteva clipe de mână cu Richard, însoțitorul lui nedespărțit. Însă n-a cunoscut pe tatăl său decât după voce, când acesta i-a adresat câteva cuvinte drăgăstoase. În primul moment el a avut o mișcare de teamă, dar când lordul Marnell, contrar obiceiului său, l-a luat în brațe ca să-l sărute, s-a liniștit puțin și a

rămas pe genunchii tatălui său, privindu-l cu atenție. Lordul Marnell a salutat prietenos pe Richard; apoi, remarcând că micul său băiat nu-l părăsea din ochi, l-a întrebat de ce-l privea astfel.

- Ce s-a întâmplat cu părul matale? a întrebat Godefroy cu un aer tulburat.

Lordul Marnell a surâs cu tristețe și a explicat copilului că părul fiecăruia albește cu vârsta.

- Dar cel al excelenței voastre a albit așa de repede! a remarcat Richard.

- Nu este nimic de mirare, a răspuns el grav.

Doamna Lovell, în prezența acestui om îmbătrânit și schimbat, avea oarecare greutate de a-și menține hotărârile sale de răceală și de ură.

- Permite-mi, doamnă, a explicat lordul Marnell, să spun pentru ce am venit aici. Mai întâi am să vă dau o scrisoare de la Magda, pe care v-a scris-o de la închisoare în ajunul morții.

El a scos din vesta sa un mic pachetel sigilat cu ceară galbenă.

Doamna Lovell a sărutat această prețioasă scrisoare; ea nu putea să citească un rând, dar îi era de ajuns că venea de la fiica ei.

- Te rog de asemenea, doamnă, să ții încă pe fiul meu lângă dumneata, pentru că nu m-am hotărât ce voi face. Și, în plus, te rog să reluăm pe Alis Jordan în serviciul d-tale, după cum Margareta o dorea, pentru a se ocupa de copil.

- Mă învoiesc cu toate acestea din toată inima, a spus doamna Lovell cu prietenie.

O tăcere s-a așternut între ei. Peste un timp lordul Marnell a zis:

- Mă urâți, mamă?

- Vă uram înainte de a vă vedea, a mărturisit sincer doamna Lovell.

- Și acum?

- Acum mi se pare că îți pare rău de acțiunea dumitale.

- Să-mi pară rău! a zis lordul Marnell cu o voce abătută. Mă vei crede dacă v-aș jura că nici o nenorocire mai groaznică nu putea să mi se întâmple și că mi-aș fi tăiat mai bine mâna dreaptă decât să vorbesc starețului Bilson, dacă aș fi știut ceea ce a urmat?

- Te cred, fiul meu.

- Margareta a înțeles acest lucru și ea m-a asigurat că mă iartă, după cum Hristos a iertat-o. Mă ierți?

- Din tot sufletul meu, a spus doamna Lovell - și lacrimile care-i curgeau pe față au dus cu ele toată supărarea ei contra lui.

Lordul Marnell a rămas la castel pentru prânz, apoi s-a dus la vărul lui, domnul Ralph, la care trebuia să stea o zi sau două înainte de a pleca la Londra.

În aceeași seară, doamna Lovell și părintele Andrei s-au așezat lângă foc pentru a asculta lectura scrisorii Margaretei. Richard Pynson a luat loc în fața lor. El a rupt sigiliul, în timp ce părintele Andrei își aruncase pe spate capișonul pentru a auzi mai bine, iar doamna Lovell, cu mâinile împreunate, se apleca în față pentru a nu pierde o silabă din lectură. Nu era chiar vocea Margaretei care răsuna încă o dată în vechiul hol unde adesea Richard o văzuse ducându-se și venind, veselă și fără grijă? Ca într-un fulger el a văzut-o coborând pe furiș scara pentru a primi din mâna lui volumul care avea să o coste așa de scump... Dezmeticindu-se printr-un efort energetic, Richard a început să citească:

„Scumpei mele mame,

Cu toată umilința vin să mă prezint gândurilor dumneatale zilnice.

Ai aflat prin Richard Pynson că mă găsesc în prezent la Turn, unde sunt întemnițată și de unde îți scriu, însă te rog să nu pui acest lucru prea mult la inimă și să nu te întristezi de acest subiect. Sunt perfect de calmă și de fericită, căci știi că dincolo de apele întunecoase ale morții zăresc deja Cetatea sfântă. Nu disperați deloc deci; pentru adevărul lui Hristos sufăr și Hristos însuși este cu

mine. Într-adevăr, Îl văd stând dincolo de flăcări și mă grăbesc să trec prin încercare pentru a fi cu El.

Nu fi nici întristată, gândind că am avut puțină bucurie în scurta mea viață. În timp ce mai mulți copii se joacă într-o grădină, iar unul dintre ei este chemat înaintea celorlalți pentru a-și întâlni părinții și a primi de la ei daruri frumoase, va plânge el pentru că trebuie să piardă o oră de joacă? Nu, desigur, dacă se gândește la comorile ce-l așteaptă. Astfel, scumpă mamă, cu toate că viața mea a fost scurtă, ce importanță are o oră mai mult sau mai puțin? Mă voi bucura de comorile pe care Tatăl nostru le-a pregătit pentru noi în casa Lui. Și dacă partea mea de fericire n-a fost mare, mi-este mai ușor astăzi să mă desprind de lumea aceasta. Ști că am fost căsătorită împotriva voinței mele și cu toate că trebuie să spun că în împrejurările în care mă găsesc lordul Marnell mi-a mărturisit mai multă prietenie pe care n-a avut-o până acum și că m-am atașat mai mult de el, cum n-aș fi gândit s-o fac, cu toate astea, dacă aș fi fost căsătorită după inima mea, aș fi avut mai multe lucruri să părăsesc pentru a urma pe Hristos și m-ar fi costat mai mult. Dumnezeu face bine tot ce face și El știa toate lucrurile când tatăl meu m-a căsătorit în acest fel. Vezi, scumpă mamă, cum toate cauzele lacrimilor dispar și nu îți rămâne decât să te bucuri pentru mine. Da, bucurați-vă, căci în curând voi cânta cu îngerii lui Dumnezeu. Sunt sigură că o singură privire a lui Hristos mă va răsplăti de tot ce-am suferit și dacă mi-ar zice: „Fii binevenită, copilul meu, căci te-am iubit”, toate necazurile acestei lumi vor fi uitate.

Te mai rog, scumpă mamă, să-mi crești copilul în credința pe care o am. Aș vrea să fie gata să lase tot pentru dragostea lui Hristos, după cum eu, mama lui, voi face. Te rog să-l înveți să citească, pentru ca să poată citi Cuvântul lui Dumnezeu care m-a făcut să cunosc harul și dragostea lui Hristos. Nu economisi nimic pentru aceasta, nici grijă, nici bani.

Amintește de mine tuturor prietenilor vechi, servitorilor mei; spune-le să învețe să iubească pe Isus și ne vom regăsi înainte de a trece mult timp. Rog pe scumpul părinte Andrei să citească și el cartea mea în amintirea mea, acea carte binecuvântată care a fost mângâierea mea.

În sfârșit, scumpul meu prieten Richard Pynson - pentru că dumneavoastră, fără îndoială, veți citi această scrisoare - vă rog să nu uitați ultimele cuvinte pe care vi le-am spus, astfel ca într-o zi să-L cunoașteți și să-L iubiți mai mult decât pe cel mai scump prieten. Cer lui Dumnezeu să vă binecuvânteze și să vă răsplătească din plin pentru tot ceea ce ați făcut pentru mine.

Scumpă mamă, sunt fericită. Văd noaptea că ia sfârșit și aurora începe. Duminica viitoare voi fi în cer. Duminica viitoare, prin harul lui Dumnezeu, voi fi cu îngerii, în fața tronului lui Hristos. Vino, vino, zi fericită a scăpării mele! Dumnezeu să vă ajute să cunoașteți pe Hristos și să putem fi împreună în locuința cerească, pentru cea mai mare fericire a

Fiicei voastre foarte supusă și ascultătoare

Margareta Marnell.

Scrisă în ultima zi a lui februarie, de la porțile Cetății preafericite.“

12. Spre Orient

Timp de câteva minute după ce Richard a sfârșit lectura, nu se auzeau în vechea sală decât hohote de plâns. Părintele Andrei plângea ca un copil și doamna Lovell a dat drumul durerii sale fără nici o reținere. Richard a avut greutate să sosească la capătul sarcinii sale fără a-i slăbi glasul. I se părea că în fiecare cuvânt aude vocea Margaretei și când a ajuns la pasajul care-l privea, emoția i-a fost mare.

După o clipă, el a ridicat capul pe care și-l ascunsese în mâini.

- Nobilă doamnă, a zis el, v-am promis într-o zi că nu vă părăsesc fără să-mi dați voie. Vin astăzi să vă cer permisiunea de a pleca.

- Să plecați?! Pentru a merge unde, fiul meu?

- N-are importanță unde, numai să fiu departe. În Orient, de exemplu.

- Richard, veți fi asasinat, a strigat bunul capelan bătrân. Toate aceste țări de acolo sunt infectate de sarasini și păgâni, care cer să fie omorâți bunii creștini.

- Rămânând aici, voi pieri aproape sigur. Nu poate să fie liniște în Anglia pentru cei care citesc Cuvântul lui Dumnezeu, și eu îl citesc. Dacă rămân aici, voi fi suspectat de erezie. Domnul Carew mi-a spus ieri că niște spioni dau târcoale prin împrejurimi și că este sigur că îl bănuiește de a fi lolard. Dacă îl ridică pe el, mă vor aresta și pe mine.

- Richard, Richard, a strigat doamna Lovell, mă îngroziți! Vreți cu adevărat să plecați? Ce voi deveni eu fără dumneavoastră?

- Scumpă și nobilă stăpână, a spus tânărul cu voce stinsă, rog pe Dumnezeu și vă rog și pe dumneavoastră să mă iertați. Nu sunt decât un laș. Nu aș putea suporta focul, ca Margareta. Trebuie să vă mărturisesc că zi și noapte mă rog lui Dumnezeu să mă cruțe. Trebuie mai bine să plec înainte de a fi pus la încercare, căci cine știe dacă aș avea forța de a nu mă lepăda de Stăpânul meu?! Vă voi trimite vești prin pelerinii care revin în țară. Și dacă un rege care ne va permite să trăim în pace va domni într-o zi în Anglia, voi reveni.

- Aș avea încă mai multă supărare dacă vi s-ar întâmpla vreo nenorocire aici, decât aș avea dacă v-aș lăsa să plecați, fiul meu, a zis trist doamna Lovell; plecați, deci, pentru că trebuie.

În ziua următoare un valet din serviciul lordului Marnell a adus o scrisoare pentru Richard.

„Domnule Pynson,

Vin să vă spun să fiți prudent," se spunea în scrisoare, „căci prin trimișii veniți din Londra aud că sunteți suspect și că starețul Bilson are numele vostru pe lista fatală. Dacă vă este posibil să plecați, faceți-o fără să întârziați. Vă rog să ardeți această scrisoare care ar putea să-mi aducă neplăceri.

Mi-amintesc că doamna Marnell îmi vorbise într-o zi de dorința voastră de-a vă înarma pentru a fi cavaler. Dacă aceasta vă este plăcut, sunt gata să vă fac acest serviciu. Înștiințați-mă de răspunsul vostru prin trimisul meu și voi putea să vă întâlnesc la biserica din Bostock mâine dimineață devreme. Eu plec foarte curând spre Londra.

Trimit umilul meu respect doamnei, mama mea, și binecuvântarea mea fiului meu.

Marnell“

Richard a citit această scrisoare doamnei Lovell, apoi a aruncat-o în foc și i-a comunicat lordului Marnell că acceptă serviciul său cu recunoștință. A doua zi, în zori, lordul Marnell și Richard Pynson se regăseau în mica biserică din Bostock și seniorul l-a făcut cavaler pe tânăr, lovindu-i umărul cu latul săbiei sale și dându-i îmbrățișarea. Apoi s-au despărțit și, în aceeași seară, sirele Richard Pynson a părăsit castelul Lovell, după ce și-a luat rămas bun, emoționat, de la doamna Lovell, de la părintele Andrei și de la micul Godefroy. Un om de încredere îl însoțea și acesta a venit după câteva zile cu vestea că Richard se imbarcase sănătos și teafăr pe un vapor care pleca spre La Rochelle și că fiul sirelui Carew plecase cu el, ca scutier. Însă auzise că bătrânul Carew fusese arestat și dus la Londra sub o escortă severă. Acesta a fost începutul unor teribile persecuții care au durat mai mulți ani.

Douăsprezece luni au trecut de la plecarea sirelui Pynson și într-o după amiază de vară a anului 1402, îi regăsim pe locuitorii castelului reuniți în marele hol, pentru a prânzi. Deodată s-a auzit sunetul unui corn dincolo de șanțul meterezelor și unul din valeți s-a dus să vadă ce vizitator se anunță în felul acesta.

El a revenit îndată, spunând:

- Un om sfânt, dintre pelerini, vă roagă să-l primiți, nobilă doamnă!

- Un pelerin de la pământul sfânt! Aduceți-mi-l îndată; poate ne aduce vești de la Richard.

Pelerinul, îmbrăcat cu un veșmânt lung de dimie și cu o pălărie cu marginile mari, și-a făcut intrarea în sală. I s-a dat cel mai bun loc la masă și părintele Andrei, servindu-l, îl copleșea cu tot felul de întrebări. Sosea de la Damasc, spunea el, unde întâlnise pe unul din pelerinii lor, un oarecare domn Richard Pynson, care îi dăduse câteva lucruri pentru castelană. Și vorbind, a scos din desaga sa un pachet destul de voluminos, pe care l-a dat doamnei Lovell. Aceasta, deschizându-l, a găsit o scrisoare și una din minunatele stoffe de mătase întrețesute cu fir, care nu se putea procura atunci decât de la Constantinopol. În tot castelul, părintele Andrei era singurul care putea să descifreze scrierea și știm deja că el nu era un cleric destul de îndemânat. Cu toate acestea, după ce întorsese prețioasa misivă pe toate părțile, a declarat că ar putea să-i citească conținutul, pentru că Richard scrisese cu litere mari. Pelerinul s-a oferit să facă lectura scrisorii, însă doamna Lovell prefera s-o citească părintele Andrei, „căci“ i-a spus ea, când au fost între patru ochi, „scrisoarea poate să conțină un secret și pelerinii, oricât de sfinți ar fi, pot să fie vorbăreți“.

Și, cu multă greutate, bătrânul capelan a descifrat cele ce urmează:

„Foarte nobilă și excelentă doamnă,

Mă prezint cu umilință în fața dumneavoastră și sper că această scrisoare vă va găsi sănătoasă, după cum sunt și eu. Prin mila Domnului nostru am sosit bine la Damasc, care este un oraș frumos și bogat, plin de tot felul de mărfuri. Am trecut pe la Bizanț, vechiul nume al Constantinopolului, și am văzut toate relicvele sfinte: crucea Domnului nostru, veșmintele Sale, trestia și buretele cu care I s-a dat să bea și multe alte aduceri aminte despre care n-am timpul să vă scriu și, despre care vorbește domnul Jean Mandeville în Călătoriile sale. Acest oraș Damasc era foarte mare și n-am văzut niciodată grădini așa de frumoase ca aici. Afară de asta, sfântul Pavel a locuit aici. Vă fac cunoscut, nobilă doamnă, că de aici, cu ajutorul Domnului, intenționez să merg la sfântul oraș al Ierusalimului, care este la depărtare de cinci zile. Vă trimit o bucată de mătase, cea mai frumoasă pe care am găsit-o pe piața Bizanțului, pentru a vă face o rochie de zilele de sărbătoare. Edmond Carew este sănătos. El este un scutier credincios și un plăcut însoțitor; însă este îngrijorat că nu are vești de la tatăl său și se teme să nu i se fi întâmplat vreo nenorocire bătrânului meu prieten. Dacă știți pe cineva care pleacă spre pământul sfânt, trimiteți-mi vești. Aș vrea să știu câte ceva despre lordul Marnell. Și Godefroy? Este încă la dumneavoastră? Își mai amintește de mine? Dacă nu m-a uitat, îi voi aduce într-o zi ceva frumos. Bindecuvântarea lui Dumnezeu să fie asupra scumpului copil și să-l păzească de orice rău! Salutați pe sirele Ralph Marston din partea mea și pe toți servitorii mei. Am întâlnit acest bun pelerin într-o biserică numită Notre-Dame de Sardenoh, situată la cinci mile de Damasc. El mi-a promis că va da cu credincioșie scrisorile dumneavoastră și ale tatălui meu.

Știți nobilă doamnă, că se găsesc în această țară oameni care se numesc iacobini. Ei sunt adevărați lolarzi, ținând ca adevăr mărturisirea în limba lor proprie și nu în latinește. Sunt foarte mirat că i-am găsit în această țară și nu știu cum vor fi venit, pentru că nu știu nimic despre noi și despre țara noastră, Anglia. Într-adevăr, cred că Dumnezeu învață El Însuși pe ai Săi, în orice țară și în toate timpurile.

Vă rog în special, scumpă doamnă, să-mi spuneți dacă aș putea să mă întorc acasă. Regele Henri mai domnește încă? Este încă răuvoitor față de lolarzi? - căci atâta timp cât nu se va fi schimbat nimic, nu pot să revin.

Și acum rog pe Dumnezeu să vă aibă în sfânta Lui pază, în care vă las pe toți.

De la al vostru foarte umil și supus servitor și prieten,
Richard Pynson.

Scrisă la Damasc a 27-a zi a lui noiembrie.“

Aceasta a fost prima și ultima scrisoare pe care doamna Lovell a primit-o de la Richard Pynson. Fără îndoială că el a scris încă multe altele, care n-au sosit la destinație.

Părintele Andrei a scris câteva rânduri ca răspuns, însă nu fără greutate. A muncit o săptămână ca să compună scrisoarea și s-o transcrie pe hârtie. Era scrisă cu mici fraze scurte și stângace, ca cele ale unui copil, însă conținea cu toate acestea tot ceea ce Richard Pynson dorea să știe. Bunul părinte îl informa că toate mergeau bine la castel, că micul Godefroy îl asigura că nu va uita niciodată pe marele său prieten și că circula zvonul că lordul Marnell luase parte la o insurecție, însă că el nu putea să creadă. Domnul Carew fusese dus la Londra și interogată de Consiliul regelui, însă răspunsurile sale fuseseră de așa fel că nu putuse să-l acuze și nu-l găsisese cu nimic compromițător. În acest fel, fusese eliberat. Bătrânul castelan termina scrisoarea sa blestemând pe „oamenii răi“, vrând să arate prin aceasta partea fanatică a bisericii, căci cu toate că era foarte indiferent în materie de religie, nu putea să ierte moartea Margaretei. Ruga de asemenea pe Pynson să revină cât mai repede posibil, însă nu încă pe moment.

Apoi el a împăturit cu grijă scrisoarea compusă cu atâta trudă și a adresat-o în felul următor: „Să fie dată în mâinile nobilului cavaler, sirele Richard Pynson de Pynsonlee, în Pământul sfânt, la Damasc sau în altă parte.“

13. După bătălie

Patrusprezece ani s-au scurs de la martirajul doamnei Marnell. Un rege nou, Henric al V-lea, domnește în Anglia, însă cu toate că a lăsat în istorie un nume cavaleresc, nici el nu îngăduia pe lolarzi, ca și înaintașul său.

A doua zi după bătălia de la Azincourt, el parcurgea câmpul de măcel înconjurat de douăzeci de cavaleri de-ai săi. Scutierii îi urmau și în jurul lor zăceau morții și muribunzii.

- Ați văzut pe cavalerul pe care l-am remarcat înaintea bătăliei, coborând colina împădurită, acolo, la stânga noastră, domnule Wentworth? a întrebat unul din scutieri pe vecinul său. Mă întreb dacă avea vreo intenție să lupte.

- Întrebați de cavalerul care avea ca armă trei săgeți de argint? El a trebuit să se bată, cu toate că n-avea poftă.

- Ce i s-a întâmplat?

- Ostașii francezi i-au atacat, pe el și pe scutierul său, și au fost obligați să scoată sabia. Cavalerul s-a apărat însă cu vitejie - Sfânta Fecioară să ne ajute!

- Erau doisprezece împotriva a doi. N-ar fi de mirare să fi căzut.

- Este mort? Și scutierul?

- El s-a bătut așa de vitejește, că și-a câștigat pintenii. A apărat corpul seniorului său până la capăt, însă n-am văzut sfârșitul luptei.

- Spuneți-mi, știți cine este acest tânăr care călărește lângă rege? a întrebat unul dintre scutieri.

- Marele tânăr palid, cu păr blond, care este călare pe calul alb?

- Da, chiar el.

- Este lordul Marnell, noul preferat.

- Lordul Marnell?! Și e rudă cu doamna Marnell, care a fost...

- Taci! Da, este fiul ei.

- A murit și tatăl lui?

- A fost decapitat de aproape doisprezece ani, pentru că ar fi luat parte la o insurecție stârnită de prietenii regelui Richard. În același timp s-a povestit însă că dacă n-ar fi fost bănuț de lolardism, ar fi fost iertat.

- Unde a locuit deci fiul său?

- În Nord, cu bunica sa, care a murit de curând. Tânărul lord a venit atunci la Londra pentru a-și căuta norocul. Majestatea sa l-a văzut și s-a împrietenit cu el.

Convorbirea scutierilor a fost brusc întreruptă, pentru că regele și suita sa veneau să se oprească în fața lor. Toată mica trupă a rămas nemișcată.

Un om rănit era culcat de-a latul drumului; cozorocul căștii sale era ridicat și figura sa era descoperită, însă veșmântul îi era așa de murdar de pământ și de sânge, încât nu se distingea emblema care era brodată. O cruce roșie fixată pe umărul său arăta că venea de la Pământul sfânt. Nu se putea spune vârsta lui; părul și barba îi erau albe, însă nu părea să fie bătrân. El dăduse drumul scutului său și lângă el zăcea scutierul mort, căutând să-și apere stăpânul.

- Este cavalerul pe care l-am văzut pe colină, a zis unul dintre scutieri.

Regele Henric și suita sa contemplau pe rănit.

- Lord Marnell, a zis regele, vedeți ce semne poartă scutul lui. Dorim să vedem cine este credinciosul slujitor pe care l-am pierdut.

În timp ce regele vorbea, ochii muribundului s-au întors deodată spre Godefroy, care sărise sprinten la pământ pentru a se supune ordinului regal. El a îngenuncheat și a întors scutul pentru a examina blazonul așa de cunoscut al lui Pynson de Pynsonlee; cele trei săgeți de argint i-au izbit ochii. O exclamație de mirare și de durere a scăpat de pe buzele tânărului.

- Cine este? a întrebat regele.

- Sirele Richard Pynson de Pynsonlee, majestatea voastră!

- Ah! cavalerul lolard, a zis regele. Mai bine el decât altul. S-a vorbit despre el și într-adevăr l-aș fi urcat pe rug dacă ar fi revenit din călătoria sa. Este bine așa.

Și regele Henric s-a îndepărtat, urmat de escorta sa; însă Godefroy i-a lăsat să plece. El s-a aplecat către scumpul său prieten din copilărie, care murea acolo, în fața lui.

„Richard, scumpul meu Richard, zicea el cu vocea tremurătoare, cum ai venit aici? N-ai venit decât ca să mori. Oh, Richard, nu muri îndată! Însă poate este mai bine așa,” a murmurat el, amintindu-și cuvintele crude ale regelui. „Astfel, Dumnezeuul tău a ascultat rugăciunea ta și a îndepărtat suprema încercare...”

În timp ce tânărul se văita astfel, i se păru că buzele rănitului se mișcă și s-a aplecat să-i audă ultimele cuvinte. Cu o voce slabă dar clară, Richard a pronunțat două nume și în aceste două nume se cuprindea toată viața lui. Primul era: „Margareta!” și cel din urmă: „Isus”.

Godefroy nu și-a putut reține lacrimile, depunând un ultim sărut pe fruntea palidă a mortului, apoi s-a urcat pe cal și a galopat pentru a-și întâlni tovarășii.

Nu mai putea face nimic pentru Richard Pynson, care întâlnise pe Margareta Lovell la ușile cetății preafericite.